

Fortællinger om det uforståelige

*- Et kvalitativt studie af psykisk
partnervold i en kriminologisk
kontekst*

Annika Skrubbeltrang
4. semester 2015
Kandidatuddannelsen i
kriminologi, gruppe 8
Aalborg Universitet
Vejleder: Annick Prieur
Antal ord: 25.920

Forord

I forbindelse med udarbejdelsen af dette speciale er der en række personer, der har fortjent en stor tak, da det uden dem ikke havde været muligt at nå hertil. Først og fremmest skal der lyde en stor tak til de seks kvinder, der har bidraget med deres meget personlige beretninger omkring et følsomt og privat emne. De har alle stillet op til interviews med stor imødekommenhed, talelyst og interesse for projektet. Dernæst vil jeg gerne takke den anklager og den dommer, der velvilligt stillede op til interviews, til trods for deres ellers travle daglige virke og som bidrog med deres store erfaring inden for det juridiske område. En særlig tak skal også lyde til de ansatte på Krisecenteret for kvinder i Aalborg, ligesom også Karen Ghoula fra Mødrehjælpen i Århus har ydet et helt uvurderligt bidrag i forhold til at skabe adgang til et ellers relativt lukket felt. Slutteligt skal der naturligvis også lyde en stor tak til min vejleder, Annick Priour, der gennem de sidste seks måneder tålmodigt og kompetent har guidet mig.

Annika Skrubbeltrang

English abstract

The purpose for this master's thesis is to examine psychological domestic violence seen from a criminological point of view. With this it is meant how the Danish society and judicial system acts upon the issue, where a man is mentally abusive towards his partner and especially the possibilities that the Danish judicial system have when acting upon these cases. Several different factors seem to contribute to obstruct a criminal verdict in these cases. First, these conflicts seem hard to define in accordance with a criminal verdict. Second, the often limited amount of evidence and third, there is hardly ever filed a police report on the abusive conditions that the women experience.

Through my job as a volunteer at Krisecenter for Kvinder in Aalborg, I have observed how the majority of the women, who contacts the women's shelter indicates having been exposed to mental abuse in some degree, but I have also discovered how they rarely file a police report about the abuse that they have suffered. My observations are supported by the scientific study "Vold på gaden, i hjemmet og på arbejde" from 1995-1996, where it is concluded that the lowest police report rate is when the offender is a spouse or an intimate partner. The study shows how there is connection between the low report-rate and an intimate personal relationship. In other words it shows how an intimate relationship leads to less reporting of cases involving psychological domestic violence (Balvig in Hansen og Østvand 1999:7-8).

The main focus for the master's thesis is to examine which possibilities the Danish judicial system possess in order to solve conflicts of psychological domestic violence. Another crucial part of the thesis will be aimed towards understanding how the women in these relationships experience and cope with the psychological abuse that they go through. The term cope with in this case refers to whether or not the women choose to file a police report or not, and furthermore which considerations that they have in terms of this. These considerations are important to capture and understand, since they will illustrate how micro relations and individual considerations affects the decision and make meaningless decisions seem logical for the victim. Furthermore this is an opportunity to look into how other involved parties i.e. lawyers and judges

experience these kinds of cases from a professional point of view. These initiatives in order to examine which possibilities a public instance as the Danish judicial system has in handling cases like these.

Through the empirical data, which consists of interviews with six women who all have experienced different forms of psychological domestic violence, a judge and a prosecutor three overall findings have shown in order to understand the this phenomenon. First and foremost it became clear that it is important to have an understanding for why these women stay in violent relationships and thereby also have understanding for the factors that retain them in the relationship. Furthermore the acknowledgement of the passive mentality that the surrounding social environment has to the victim's story in accordance to the approach taken by the police also stated an interesting and important finding. Last, it is clear to see how the judicial legislation is insufficient when it comes to psychological domestic violence, and thereby often leaves the offended without legal rights in terms of these cases.

Indholdsfortegnelse

FORORD	1
ENGLISH ABSTRACT	2
1. INDLEDNING	6
1.1 PROJEKTBEKRIVELSE	6
1.2 SAMFUNDETS PLIGT OG MULIGHEDER	7
1.3 ARGUMENTATION FOR OG IMOD STRAF	8
1.4 PROBLEMFOMULERING	10
1.4.1 BEGREBSAFKLARING	10
2. PROBLEMFELT	11
2.1 HISTORISK BLIK	11
2.2 NUVÆRENDE KUNDSKABSSTATUS OG PROBLEMETS OMFANG	14
2.3 INDIVIDUELLE OG SAMFUNDSMÆSSIGE KONSEKVENSER	16
2.4 NORMALISERING AF VOLD	18
3. DEFINITION AF ET SOCIALT FÆNOMEN	19
3.1 VOLD SOM SOCIALT KONSTRUERET FÆNOMEN	21
3.2 DEN USYNLIGE VOLD	23
3.3 PSYKISK VOLD I EN JURIDISK KONTEKST	24
3.3.1 FORBRYDELSER MOD DEN PERSONLIGE FRIHED	25
3.3.2 FRED- OG ÆRESKRÆNKELSER	26
3.3.3 SAGENS GANG	27
4. TEORETISERING	29
4.1 HVORFOR STRAF?	29
4.1.1 STRAF SOM INDIVIDUALPRÆVENTION	30
4.1.2 STRAF SOM ALMENPRÆVENTION	30
4.2 ”KONFLIKT SOM EIENDOM”	31
4.3 VIKTIMOLOGI	33
4.4 FEMINISTISKE TILGANGE TIL FÆNOMENET PARTNERVOLD	34
4.5 TEORETISK OPSAMLING	35
5. METODISKE OVERVEJELSER OG REFLEKSIONER	36

5.1 KVALITATIVE SEMISTRUKTUREREDE INTERVIEWS	37
5.2 INTERVIEWGUIDES	38
5.3 ADGANG TIL FELTEN	39
5.4 ETISKE OVERVEJELSER	40
5.5 FORFORSTÅELSE	41
5.6 PRÆSENTATION AF INFORMANTER	41
6. ANALYSE	44
6.1 ANALYSESTRATEGI	44
6.2 FASTHOLDELSEN	45
6.2.1 FRYGTEN	48
6.2.2 HEMMELIGHOLDELSEN	50
6.2.3 VENDEPUNKTET	52
6.3 OMGIVELSERNES BERØRINGSANGST?	54
6.3.1 MANGLENDE MOTIVATION FOR ANMELDELSE	56
6.3.2 POLITIETS HÅNDBLING	59
6.4 JURAENS MANGLER	63
6.4.1 KONFLIKT SOM EJENDOM	65
7. DISKUSSION	67
8. KONKLUSION	69
8.1 FRYGT ELLER BEVIDST, RATIONELT VALG?	69
8.2 JURAENS BETYDNING	70
8.4 BEGRÆNSEDE MULIGHEDER FOR HÅNDBLING	72
9. LITTERATURLISTE	73
10. BILAG	78
10.1 BILAG 1	78
10.2 BILAG 2	79

Følgende er vedlagt som bilag på CD: Interviewguides samt interviewtransskriptioner fra de otte interviews.

1. Indledning

1.1 Projektbeskrivelse

Formålet med nærværende speciale er at undersøge psykisk partnervold mod kvinder i en kriminologisk kontekst. Hermed menes, hvordan det danske samfund tager hånd om problemstillingen, hvor en mand er psykisk voldelig over for sin partner og særligt, hvilke muligheder det danske strafferetssystem har for at håndtere sådanne sager. I relation til disse sager synes flere forskellige faktorer medvirkende til at vanskeliggøre en strafferetlig afgørelse. For det første er sådanne konflikter svært definerbare jævnfør retssystemets definitioner, for det andet er bevisbyrden i mange tilfælde begrænset og for det tredje vil der i langt de fleste tilfælde ikke foreligge en anmeldelse af de respektive voldelige forhold, som kvinden oplever.

Gennem mit arbejde som frivillig på Krisecenter for Kvinder i Aalborg har jeg observeret, hvordan langt størstedelen af de kvinder, der henvender sig til centeret, tilkendegiver at have været udsat for psykisk partnervold i større eller mindre omfang, men samtidig er det min erfaring, at disse kvinder sjældent politianmelder den psykiske vold. Denne erfaring understøttes blandt andet af undersøgelsen ”Vold på gaden, i hjemmet og på arbejde” foretaget i 1995-1996, hvor det konkluderes, at den laveste anmeldelsestilbøjelighed findes, når gerningspersonen er nuværende ægtefælle/samlever. Undersøgelsen konkluderer, hvordan der er tæt sammenhæng mellem lav anmeldelsestilbøjelighed og intim personlig relation. Kort fortalt – jo tættere relation – desto færre anmeldelser (Balvig i Hansen og Østvand 1999:7-8).

Hovedfokus for nærværende speciale bliver således at undersøge, hvilke muligheder for at løse konflikter omhandlende psykisk partnervold, det danske retssystem indeholder. Ligeledes vil en stor del af projektets fokus være rettet mod at forstå, hvordan de udsatte kvinder oplever og håndterer den psykiske vold. Med håndterer menes i denne forbindelse, hvorvidt kvinderne vælger at politianmelde handlingerne eller ej og ikke mindst, hvilke overvejelser der ligger til grund herfor. Disse overvejelser er vigtige at indfange og forstå, da de giver et billede af, hvordan mikrorelationer og individuelle overvejelser påvirker sådanne beslutninger og hvordan tilsyneladende meningsløse beslutninger kan give mening for det enkelte individ. Endvidere ønskes det undersøgt, hvordan andre involverede parter som eksempelvis jurister og dommere

oplever sådanne sager ud fra deres faglige tilgang til fænomenet. Alt dette for i et større perspektiv at undersøge, hvilke muligheder en offentlig instans som det danske retssystem har for at håndtere disse konflikter.

1.2 Samfundets pligt og muligheder

I tidligere samfundsstrukturer blev straffesager i et bredt omfang anskuet som værende en konflikt mellem offer og forbyrder. Det er dog flere århundreder siden, at statsmagten overtog ansvaret for straffen og det er i dag ved straffesager derfor ”statsmagten mod den mistænkte”, hvorfor offerets rolle er væsentligt indskrænket. At offerets rolle indskrænkes kan ses som statens forsøg på at sikre offeret beskyttelse i en situation, hvor offeret ofte vil stå i en i forvejen sårbar situation. Således er der tale om en form for magthensyn, der søger at skabe et mere ligeværdigt forhold mellem offer og tiltalte, men som samtidig indskrænker særligt offerets rolle på godt og ondt. Den oprindelige konflikt mellem de to parter bliver dermed i stedet retsliggjort ved en omdefinering til juridiske termer og fokus rettes hovedsageligt mod, hvad der anses som retsligt relevant og i mindre grad mod hovedpersonernes argumenter og subjektive oplevelser af konflikten. Denne omdefinering har eksempelvis den norske jurist, Hans Petter Graver beskrevet som, at den ”virkelige” virkelighed må passere en række filtre, før denne kan omdannes til en juridisk virkelighed (Dalberg-Larsen 1989:91). Det er derfor ikke længere statsmagtens opgave at løse en konflikt mellem forurettede og mistænkte, men derimod at finde den rigtige afgørelse på en i straffeloven defineret strafbar handling. Denne opgave defineres ved hjælp af princippet om den materielle sandhed, der beror på, at retten skal straffe den, der udover enhver rimelig tvivl kan bevises skyldig (Nielsen 2011:21, Larsson 1997a:338-339, Giertsen 1997a:390).

”Samfundet har en vigtig opgave med at forhindre så mange skadelige og onde handlinger som muligt. Hvis det ikke – trods en helhjertet og fornuftig indsats – lykkes at forhindre skadelige og onde handlinger, så har samfundet en vigtig opgave med at hjælpe dem, der bliver ofre for sådanne handlinger, og reagere over for dem, der begår handlingerne [...] De fleste onde og skadelige handlinger er i øvrigt ikke kriminaliserede” (Nielsen 2006:144).

Således formulerer lektor i kriminologi, strafferet og viktimologi, Beth Grothe Nielsen sine generelle tanker omkring samfundets opgave i forhold til kriminalitetsforebyggelse, straf til gerningsmændene og ikke mindst støtte til ofrene. Citatet rummer således flere væsentlige og interessante aspekter, men særligt sidste sætning omhandlende det faktum, at de fleste – eller i hvert fald mange – onde og skadelige handlinger ikke er kriminaliserede, synes essentielt i forhold til at undersøge fænomenet psykisk partnervold i en kriminologisk kontekst. Dette da et komplekst fænomen som psykisk vold kan have mange ansigter og vise sig på mange forskellige måder, hvorfor det må siges at være svært at definere entydigt. Heri ligger således også, hvordan der i mange tilfælde vil være tale om, at netop den eller de handlinger, kvinden i den konkrete situation har fundet krænkende, måske ikke er direkte formuleret i den danske straffelov og dermed ikke er kriminaliseret. Der synes således at være en grænse for retsvæsenets muligheder for indgriben og denne grænse markeres blandt andet via straffelovens paragraffer. Allerede her opstår derfor en af flere problemstillinger i forhold til håndteringen af sådanne konflikter i en retlig sammenhæng.

1.3 Argumentation for og imod straf

Udover at problematisere de begrænsninger det medfører, når visse onde og skadelige handlinger ikke er kriminaliserede, retter ovenstående citat også fokus mod samfundets pligt til at reagere over for personer, der har begået handlinger, der kan skade andre. Når der tales om straf, vil langt de fleste automatisk tænke på den ubetingede fængselsstraf til trods for, at dette blot er en af mange sanktionsmuligheder i dagens Danmark. Beth Grothe Nielsen argumenterer i flere tilfælde for, hvordan fængselsstraf sjældent synes at være den mest fornuftige løsning i forhold til ønsket om at mindske recidiv. Dette da der i forbindelse med afsoning ses en passivisering og tilpasning til fængselsmiljøet frem for skyldbearbejdning og forsoning hos den dømte (Nielsen 2006:117). Hertil problematiserer hun endvidere, hvordan den dømte ved denne form for strafudmåling ikke tilegner sig en dybere forståelse for offerets situation (Nielsen 2006:166). Beth Grothe Nielsen argumenterer altså i flere tilfælde for, at fængselsstraffens virkning synes begrænset. Yderligere kan der ud fra ønsket om sikre retssikkerheden for konfliktens parter argumenteres imod brugen af fængselsstraf i forbindelse med sager omhandlende psykisk vold. Dette da der som tidligere nævnt er

forskellige faktorer som eksempelvis manglende bevisbyrde og problemer med hensyn til at afgøre skyldsspørgsmål, der kan spille en afgørende rolle i disse sager.

De dominerende politiske argumenter for at anvende straf i dag er ofte det præventive sigte og dermed signalværdien i selve straffen, en hensyntagen til ofrene og deres retsfølelse og ikke mindst hensynet til befolkningens retsfølelse (Nielsen 2006:17,73,101). I den forbindelse kan der dog sættes spørgsmålstejn ved, hvis retsfølelse domme i sager omkring psykisk partnervold og partnervold i en bredere forstand reelt baseres på. Er det befolkningens? Eller ofrenes? I sager omhandlende eksempelvis psykisk vold vil sagen mellem de to parter formentligt sjældent slutte i det øjeblik, der afsiges dom, da en sådan sag ofte vil påvirke kvinden længe efter sagens officielle afslutning. Dette til trods for, at manden måske fængsles for sine handlinger og retten dermed synes at have bidraget med sin løsning på konflikten. Men hvad med livet efter afsoningen? Oplever kvinden at kunne føle sig tryk efter, at manden har afsonet sin straf eller vil hun måske frygte at blive opsøgt igen? (Nielsen 2006:12). Ligeledes synes der i forbindelse med sager omhandlende psykisk partnervold at kunne sættes spørgsmålstejn ved at se straffen som en hensyntagen til offeret eller som noget, der er grundet i et gengældelsesønske fra offerets side. En sådan tankegang skaber et paradoks, når der er tale om vold inden for nære relationer, da undersøgelser viser, at ofre, der kender deres voldsmand, ofte er mere tilbøjelige til at ønske behandling frem for straf end ofre, der ikke kender deres gerningsmand (Skjørten 1994:289-290). I den forbindelse tilføjer Beth Grothe Nielsen endvidere, at ”[...] *ofre har brug for andet end (streng) straf til gerningsmanden, ja undertiden prioriterer de straf meget lavt eller vil helst undgå at involvere straffesystemet*” (Nielsen 2006:153). Således synes det ud fra dette citat tydeligt, hvordan der næppe kan være tale om, at argumentet for brugen af fængselsstraf langt fra i alle tilfælde kan relateres til ofrenes retsfølelse.

Afslutningsvist er det endvidere relevant at fokusere på, hvilke muligheder retten har for at håndtere en konflikt, der kan opleves så vidt forskelligt af de involverede parter, som det ofte er tilfældet ved sager omhandlende psykisk partnervold (Nielsen 2006:10-12). I relation til overvejelserne omkring en forbrydelses iboende asymmetri beskriver Beth Grothe Nielsen samtidigt, hvordan forbrydelser er relative og der på baggrund af forbrydelsernes relativitet også er forskel på, hvordan de enkelte ofre re-

agerer, og ikke mindst hvilke reaktioner samfundet anvender over for forskellige udgaver af noget, der formelt set er samme slags forbrydelse (Nielsen 2006:79). Dette vurderes særligt karakteristisk for sager omhandlende psykisk vold, da netop sådanne handlinger kan opleves vidt forskelligt fra person til person og dermed i høj grad også fra gerningsmand til offer.

Som det fremkommer af ovenstående perspektiver på straf kan det være vanskeligt at skabe et entydigt billede af den retmæssige håndtering af sådanne sager. Det synes derfor naturligt at undersøge, hvilke tanker de involverede parter, som kvinderne selv, men også jurister og dommere, gør sig herom. Således bidrager denne antagelse til udarbejdelsen af arbejdsspørgsmål til følgende overordnede problemformulering:

1.4 Problemformulering

Hvordan er rettens muligheder for at håndtere sager omhandlende psykisk partnervold?

- Hvordan kan man forstå og forklare, hvorvidt kvinder udsat for psykisk vold af deres partner vælger eller fravælger at politianmelde dette?
- Hvordan oplever disse kvinder mødet med politi og retsvæsen i denne forbindelse?
- Hvilke udfordringer stilles retssystemet over for i forhold til sager omhandlende psykisk partnervold?

1.4.1 Begrebsafklaring

Retten: Anvendelsen af begrebet retten skal i nærværende speciale forstås som synonym for det offentlige retssystem og herunder domstolen. Definitionen heraf tager udgangspunkt i en bred retssociologisk definition, der primært fokuserer på domstolens konfliktløsende funktion i samfundet (Dalberg-Larsen 1989:129). Domstolens optræden som konfliktløser kan således relateres til konflikter, hvor sagens parter ikke på egen hånd formår at løse en given konflikt, hvorfor en tredjepart må involveres i sagen (Dalberg-Larsen 1989:141).

Psykisk vold: Begrebet psykisk vold dækker i denne forbindelse over den form for partnervold, der eksempelvis viser sig i form af meget dominerende, isolerende og kontrollerende adfærd fra mandens side i et forsøg på at få indflydelse på kvindens opførsel. Herunder ses også nedladende og ydmygende adfærd over for kvinden som en del af den psykiske vold. Den norske psykolog Per Isdal definerer den psykiske del af partnervold som: ”[...] alle måter å skade, skremme eller krenke på som ikke er direkte fysiske i sin natur, eller måter å styre eller dominere andre på ved hjelp av en bakenforliggende makt eller trussel.” (Isdal 2010:49). Begrebet psykisk vold vil endvidere defineres mere fyldestgørende i afsnit 3.

2. Problemfelt

Følgende afsnit har til formål dels at afdække den udvikling, som forståelsen af fænomenet partnervold synes at have gennemgået gennem tiden og dels at forsøge at tegne et billede af omfanget af problemet i dag og herunder også, hvilke konsekvenser fænomenet kan medføre for den enkelte kvinde og på samfundsplan. Afsnittet er således inddelt i underafsnit, hvor særligt det første vil tage udgangspunkt i partnervold i en mere generel forståelse heraf. Dette da den psykiske del heraf historisk set ikke er blevet anskuet som et særskilt fænomen, hvorfor det er valgt at trække på de mere generelle tanker omkring partnervold og herunder hovedsageligt den fysiske vold. Herefter følger en redegørelse af problemets omfang i dag, de individuelle og samfundsmæssige konsekvenser og slutteligt vil perspektiver på normalisering af volden belyses, da denne anses som et væsentligt aspekt i forhold til at forstå kvindernes situation.

2.1 Historisk blik

Fænomenet psykisk partnervold, som langt de fleste af os forstår det i dag, er gennem tiden ikke altid blevet opfattet på denne måde som noget forkert og socialt uacceptabelt, hvis det da overhovedet kan siges at have eksisteret som et særskilt fænomen. Selve fænomenet kvindemishandling er kendt i langt de fleste kulturer gennem historien, men kvindemishandling eller partnervold som begreb og de dertilhørende negative sociale konnotationer er derimod relativt nyt. Eksempelvis var det tilbage i den

romerske kultur mandens ret at slå sin kone, ligesom den katolske kirke i det 15. århundrede accepterede dette, da man på daværende tidspunkt så dette som et udtryk for mandens bekymring for sin kones sjæl. Ligeledes var det i England mandens ret at slå sin kone for at opretholde ro og orden inden for familien. Denne opfattelse fik også i USA stor betydning for det amerikanske samfunds syn på familiens private liv og selvstændighed. Dette ses eksempelvis tydeligt i 1824, hvor det i Mississippi blev vedtaget ved lov, at manden var i sin ret til at tugte sin kone og at han dermed ikke kunne retsforfølges for at gøre dette. Helt konkret mente man på denne tid, at kvinder, der ikke opførte sig, som det forventedes i et ægteskab, fortjente at blive straffet herfor og havde dermed ingen ret til at modsige sig dette (Schneider 2000:13-14).

Kvindemishandling som begreb opstod således så sent som i 1960'erne og 1970'erne, da en feministiske bevægelser rettede fokus mod problemet. I Danmark kom dette fokus til udtryk under parolen ”at gøre det private politisk” (Hansen og Østvand 1999:44). Indtil da havde vold i nære relationer ikke været noget, der var genstand for offentlig debat og en juridisk anerkendelse af fænomenet som værende en kriminel handling var direkte utænkelig. Det lykkedes dog feministerne i løbet af de følgende årtier at ændre offentlighedens syn på problemet fra at være et privat anliggende, man lukkede øjnene for, til et illegitimt socialt problem (Schneider 2000:3-5). Særligt kan denne udvikling opsummeres i fire punkter, hvilke professor i standkundskab, Drude Dahlerup beskriver på følgende måde:

- 1) Man bragte et tabubelagt emne som vold mod kvinder frem i lyset og på den offentlige dagsorden.
- 2) Man nydefinerede emnet og fik gennemslag for en ny måde at betragte voldtægtsofre og ofre for hustruvold på – i Folketinget, hos politi og domstole og formentlig også i befolkningen.
- 3) Man etablerede alternative institutioner. I krisecentrene fik voldsramte kvinder støtte til og mulighed for at komme ud af et voldeligt parforhold.
- 4) Man fik Folketinget og politiet til at gennemføre en vis reform af lovgrundlag og praksis. (Dahlerup i Hansen og Østvand 1999:45).

Udover disse fire punkter begyndte der ligeledes særligt i midten og slutningen af 1970'erne at opstå et øget fokus fra mediernes side, hvilket må anses som et tydeligt bevis på, at offentlighedens syn ændredes. Omvendt kan der dog også argumenteres for, at dette øgede fokus har haft betydning for, at synet netop ændredes (Schneider 2000:20, Tierney 1982:212;214). Således blev fænomenet kvindemishandling i løbet af meget kort tid transformeret fra at være genstand for privat skam til genstand for offentlig bevidsthed og afstandstagen (Tierney 1982:210). Denne udvikling hen imod en større problematisering og mindre accept af vold mod kvinder ses eksempelvis helt konkret i FN's konvention fra 1983 om afskaffelse af diskrimination mod kvinder. Det er dog først så sent som i 1993, at denne konvention specificeres til at omhandle kønsrelateret vold: ”*Enhver form for kønsrelateret vold, som resulterer i eller kan resultere i fysisk, seksuel eller psykisk skade eller lidelse for kvinder, inklusive trusler om sådanne handlinger, tvang eller vilkårlige frihedsberøvelser, hvad enten det sker i det offentlige eller private liv*” (Hansen og Østvand 1999:44;98). Interessant for netop denne deklaration er blandt andet, hvordan der her ses, at opmærksomheden på dette tidspunkt også rettes mod de mere psykisk aspekter af partnervolden.

Generelt ses der i Danmark en større interesse for volden og dens ofre op gennem 80'erne og 90'erne, hvilket blandt andet også udmønter sig ved offerets mulighed for at få beskikket en advokat ved grovere voldstilfælde. I 1989 fjernedes også den hidtidige forudsætning om anmeldelse for, at politiet kunne rejse en voldssag. Således blev det fra 1989 muligt for politiet at rejse en sag mod en voldelige mand uden en egentlig anmeldelse fra kvinden side (Hansen og Østvand 1999:56). Yderligere ses udviklingen helt konkret i starten af 80'erne, hvor de første krisecentre for voldsramte kvinder oprettedes. Dette har udviklet sig til, at der i dag er over 40 krisecentre fordelt over hele landet. Herudover er der gennem tiden oprettet forskellige andre tiltag som eksempelvis telefonlinjer, samtalegrupper og andet, der alle har til formål at hjælpe kvinder, der udsættes for forskellige former for partnervold. Således er det i dag heller ikke kun den fysiske vold, der anses som uacceptabel, men også psykisk vold får større og større social anerkendelse som noget, der bør tages afstand fra, da man i dag er langt mere bevidst om konsekvenserne heraf. Nærværende speciale kan i denne forbindelse ses som et af flere tegn på, at fænomenet psykisk partnervold i dag anses som en samfundsrelevant problemstilling, hvor der er brug for mere viden. Dette oplevede jeg blandt andet også helt konkret i min kontakt med Krisecenteret i Aalborg

og Mødrehjælpen i Århus, hvor der var utroligt stor interesse for min undersøgelse og et stort ønske om at få belyst netop denne vinkel.

Opsummerende ses det, hvordan den feministiske bevægelse gennem historien har formået at ændre synet på kvindemishandling. Dette tydeliggør, hvordan der er tale om et socialt konstrueret fænomen under konstant forandring og ikke mindst er utroligt kontekstafhængigt (Tierney 1982:207). Dette aspekt vil yderligere belyses i afsnit 3.1 ”Vold som socialt konstrueret fænomen”.

2.2 Nuværende kundskabsstatus og problemets omfang

Rettes fokus mod den allerede eksisterende forskning på området forekommer det også tydeligt, hvordan den psykiske vold gennem tiden ikke har været anset som et særskilt fænomen og dermed sjældent undersøges eksplicit. Dette blandt andet, da oplysninger omkring, hvor mange kvinder, der årligt oplever at være udsat for psykisk vold af forskellige årsager er vanskeligt at opgøre og tegne et entydigt billede af. Der kan blandt andet være flere forskellige årsager til, at kvinden ikke vælger at anmelde de ting, hun har været udsat for og volden dermed ikke registreres. Først og fremmest kan det være svært for den enkelte kvinde at indse, at de ting, hun udsættes for, kan kategoriseres som psykisk vold. Definitionen af begrebet psykisk vold synes i endnu højere grad end eksempelvis fysisk og seksuel vold at være underlagt en individuel tolkning (Helweg-Larsen 2012:9). Dette både på baggrund af, at volden ofte vil øge gradvist, hvorfor hun måske negligerer de ting, hun udsættes for, ligesom manden ofte vil negligerer sine handlinger eller måske overbevise kvinden om, at det er hendes egen skyld, for hendes eget bedste eller lignende. Dette viser eksempelvis den britiske undersøgelse ”The British Crime Survey” fra 2004, hvor 64 % af de kvinder, der inden for det seneste år havde været udsat for partnervold, ikke anså denne vold for kriminel (Helweg-Larsen 2012:24). Tallet her baserer på partnervold generelt, men det antages at være samme tendens, der gør sig gældende i forhold til kvinder udsat for psykisk partnervold. Her kan formentlig være tale om en endnu større tendens til ikke at kategorisere den psykiske vold som en kriminel handling, da eksempelvis et knyttnæveslag kan være lettere at identificere og kategorisere end eksempelvis nedbrydelse af selvværd og kontrollerende og isolerende adfærd er.

I forhold til at undersøge og måle et så svært definerbart fænomen som psykisk partnervold vil der ofte også være tale om, at en række sociodemografiske faktorer vil spille en rolle i forhold til informantens tolkning af spørgsmålet i den givne undersøgelse. Når der spørges til et begreb som psykisk partnervold vil det derfor være af afgørende betydning, hvordan informanten definerer og tolker dette. Det, som én informant anser som psykisk vold vil muligvis adskille sig fra det, en anden informant anser som psykisk vold. Derudover har grænserne for, hvad der er acceptabelt inden for de nære relationer ændret sig over tid, hvilket både har betydning for anmeldelsestilbøjeligheden og besvarelsene i forskellige spørgeskemaundersøgelser (Helweg-Larsen 2012:24). Derudover er det også af afgørende betydning, hvordan undersøgelsen og ikke mindst de enkelte spørgsmål heri konstrueres, da dette vil få betydning for, hvordan informanten tolker det, der spørges om (Kyvsgaard 2015:173). Selvrporteringsundersøgelser og statistikker over antal politianmeldte sager kan derfor indeholde stor usikkerhed og store mørketal. Fænomenet psykisk vold er endvidere svært målbart, da det ved denne type vold ikke er muligt at se på omfanget via opgørelser fra sundhedsvæsenet som eksempelvis skadestuerapporter. Således vil en stor del af allerede eksisterende materiale omkring omfanget af partnervold ofte begrænse sig til at omhandle partnervold i generel forstand og dermed ikke specifikt psykisk vold. Generelt kan det derfor siges, at en kvantitativ beskrivelse af den psykiske partnervold vil være behæftet med stor usikkerhed (Helweg-Larsen 2012:10).

I et forsøg på alligevel at skitsere omfanget af den psykiske partnervold mod kvinder tages der udgangspunkt i en stor europæisk undersøgelse foretaget af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder i 2014. Undersøgelsen søger at skabe et overblik over omfanget af blandt andet den psykiske vold mod kvinder. I alt 42.000 kvinder i de 28 europæiske medlemsstater er i interviewundersøgelsen blevet spurgt ind til forskellige forhold vedrørende fysisk, seksuel og psykisk vold. Resultaterne heraf viser blandt andet, hvordan 43 % af disse har oplevet en form for psykisk vold af deres nuværende eller tidligere partner (Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder 2014:11). Rettes blikket mod danske tilstande, viser undersøgelsen her, hvordan mellem 60 og 69 % af kvinderne har været udsat for en form for psykisk vold af nuværende eller tidligere partner. Andelen af kvinder, der har været udsat for en form for psykisk vold af en nuværende eller tidligere partner, er således markant højere i Danmark end gennemsnittet for resten af Europa på de 43 %.

(Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder 2014:26). I forhold til netop denne undersøgelse påpeger forskningschef ved Justitsministeriet, Britta Kyvsgaard dog, hvordan det er væsentligt at have konstruktionen af undersøgelsen for øje. Hun mener samtidig også, at andre faktorer må spille ind, når resultatet af denne undersøgelse adskiller sig så markant fra eksempelvis danske offerundersøgelser, der søger at måle omfanget af partnervold. Her peger hun blandt andet på en bias, der omhandler de deltagende kvinder. Kyvsgaards tese handler her om, at kvinder, der har været udsat for vold, i højere grad har været interesserede i at deltage i undersøgelsen end dem, der ikke har været udsat for vold. Derudover nævner hun den relativt lave danske sverdeltagelse som værende problematisk (Kyvsgaard 2015:177). Forskellige indikatorer kan således have haft betydning for resultatet af netop denne undersøgelse, men med dette in mente synes der alligevel at kunne argumenteres for, at der er tale om et relativt udbredt problem blandt danske kvinder.

Til trods for at en relativt stor andel af kvinder udsættes for forskellige former for psykisk vold, er det dog i ganske få tilfælde, at dette politianmeldes. Dette kan blandt andet skyldes, at volden ikke er direkte synlig og flere oplever, at de ikke synes at blive hørt, når de fortæller deres historie til politiet. Her synes den psykiske vold således at adskille sig fra de tilfælde, hvor der er tale om eksempelvis fysisk vold og hvor kvinden oftere har mulighed for at fremvise mere konkrete beviser som eksempelvis blå mærker eller andre synlige skader (Lynum 2014:103). Kvindens tillid til det offentlige system får således afgørende betydning for, hvorvidt hun vælger at anmelde den vold, hun har været udsat for, hvilket derfor vurderes som en afgørende faktor i arbejdet med problemstillingen (Lynum 2014:97).

2.3 Individuelle og samfundsmæssige konsekvenser

I forhold til psykisk vold peger flere studier på, hvordan denne vold alene eller i kombination med andre typer vold kan medføre store sundhedsmæssige konsekvenser. Sammenlignet med fysisk vold er den psykiske stærkere relateret til dårligere mental sundhed og kvinder, der har været udsat herfor, har generelt et større ønske om at skade sig selv, ligesom angst, PTSD og depressioner er afreporteret i forhold til denne gruppe. Dette skyldes blandt andet, at vold begået af en nær relation er så markant mere krænkende på flere områder. Eksempelvis forekommer denne vold ofte i ofrets

eget hjem, der ellers burde være et sted, hvor kvinden burde kunne føle sig tryk og volden udgør således et markant tillidsbrud mellem kvinden og den mand, hun ellers oplever at have en nær relation til (Sørbø 2014:215-216). Det kan dog være vanskeligt at afgøre, hvorvidt disse konsekvenser udelukkende kan siges at være affødt af den psykiske vold, da denne ofte optræder i forbindelse med andre former for partnervold (Sørbø 2014:221-222, Lynum 2014:97).

Udover de nævnte individuelle fysiske og psykiske konsekvenser vil volden også ofte have betydning for kvindens sociale liv, da manden ved at isolere og kontrollere kvinden opnår den magt, han ønsker og i mange tilfælde vil volden i hjemmet dermed også få betydning for kvindens arbejdsliv. Den sociale isolation og ensomhed kan således ses som både et integreret aspekt ved volden, men samtidig også som en alvorlig konsekvens heraf (Sørbø 2014:233-235, Lynum 2014:92). Opsummerende kan det altså siges, at følgerne af volden afhænger af en lang række faktorer, herunder blandt andet voldens karakter, kvindens relation til voldsudøveren, den enkelte kvindes sårbarhed, sociale netværk og andre psykosociale faktorer (Helweg-Larsen, Kruse, Sørensen og Brønnum-Hansen 2010:10).

De ovennævnte konsekvenser, som en kvinde kan opleve i forbindelse med at være udsat for partnervold, kan endvidere medføre store samfundsmæssige omkostninger. Disse omkostninger er dog vanskelige at opgøre, da der som tidligere nævnt formodes at være tale om et relativt stort mørketal på området i og med, at mange voldsramte kvinder ikke registreres i det offentlige system (Skjorten 1994:284). En undersøgelse foretaget af Statens Institut for Folkesundhed i 2010 anslår dog, at vold mod kvinder koster det danske samfund mindst en halv milliard kroner årligt, hvilket svarer til en årlig samfundsmæssig omkostning på cirka 65.000 kroner per kvinde, der enten har politianmeldt volden eller haft kontakt til en skadestue på grund af partnervold. Disse omkostninger dækker blandt andet kvindernes ophold og rådgivning på krisecentre, politiets, rets- og sundhedsvæsenets indblanding samt kortsigtede tab i samfundsmæssig produktion. Derudover inkluderer beregningen af de samfundsmæssige omkostninger også de omkostninger, der er relateret til nationale politiske handleplaner og indsatser, der har til formål at imødegå vold (Helweg-Larsen et. al. 2010:13). Hertil er det dog væsentligt at have in mente, at disse opgørelser er lavet på baggrund af vold

generelt og dermed ikke kan ses som et direkte mål for de kvinder, der er udsat for psykisk vold.

2.4 Normalisering af vold

På baggrund af ovenstående refleksioner kan der næppe herske tvivl om, at partner-vold udgør et relativt stort socialt problem i Danmark, hvorfor det vurderes relevant at rette fokus herpå. I mange tilfælde er det dog en lang og vanskelig proces for den voldsramte kvinde at indse, at hun udsættes for vold af den ene eller anden art og ikke mindst kan det være utroligt vanskeligt for hende at træffe beslutningen om at forlade partneren på baggrund heraf. Dette ofte fordi der vil være tale om, at der med tiden forekommer en form for normaliseringsproces, hvor kvinden afskæres eller afskærer sig selv muligheden for både at forstå og dermed reagere på det, hun udsættes for. Normaliseringen af volden – hvad enten den er fysisk, seksuel materiel, økonomisk eller psykisk – medvirker således til, at kvinden undgår at problematisere denne. Dette sker ofte i kraft af, at manden isolerer kvinden og dermed begrænser hendes muligheder for at sammenligne sin situation med andres, ligesom skammen over at erkende volden også kan spille ind (Isdal 2010:234-235). Yderligere kan der være tale om, at kvinden bagatelliserer handlingerne for derved at kunne bevare relationen til manden eller at mandens negligering af hændelserne får kvinden til at tvivle på sin egen oplevelse heraf. Der forekommer således fra kvindens side en omfortolkning af hændelserne til fordel for den voldelige mand (Stefansen, Smette og Bossy 2014:15-16, Kvist 2002:29). Udover normaliseringen af volden vil der ofte også være tale om, at kvinden har svært ved at forlade sin voldelige partner, da han udover at være voldelig eller kontrollerende samtidig udviser meget kærlige eller angrende sider af sig selv. En kvinde udtrykker denne mekanisme således:

”Når han kunne mærke at nu var jeg ved at kippe, ikke. Altså, nu var det bare blevet for meget, sådan en kurve, ikke, så ... .. gjorde han ting, - så tog vi på restaurant, eller han gav mig ting eller et eller andet, ikke, og jeg sagde al ... .. jeg prøver at beskrive ham som sådan en edderkop, at hvis jeg er fluen ikke, så spandt han mig ind i sit guldspind til jeg følte mig lykkelig, og så åd han mig, med den her flue døde jo ikke, men, men så var jeg bare helt nede i skidt igen, og så når han mærkede, nå nu – så spandt han mig ind i opmærksomhed.....” (Kvist 2002:54).

Denne vekselvirkning mellem partnerens til tider meget sårende, dominerende eller undertrykkende adfærd og den mere kærlige side af ham vil derfor i mange tilfælde medvirke til at vanskeliggøre et brud og bliver derfor ofte afgørende i forhold til kvindernes fastholdelse i det usunde parforhold (Bo 2013:192). Også selvom kvinden formår at forlade sin voldelige partner, vil hun i mange tilfælde på et tidspunkt vende tilbage til ham og det voldelige forhold. Dette viser eksempelvis LOKKs (Landsorganisation af Kvindekrisecentre) årsberetning fra 2014, hvor i alt 11 % af de kvinder, der er flyttet ind på et krisecenter i Danmark i løbet af 2013, vælger at flytte tilbage til den voldelige partner, når de fraflytter krisecenteret (LOKK 2014:19). Således vil det i mange tilfælde, hvor kvinder udsættes for vold af deres partner, være vanskeligt for den enkelte kvinde selv at reagere herpå, hvorfor det som samfund er vigtigt at tage afstand fra volden, men samtidig imødegå problemstillingen med den rette hjælp og støtte til de involverede parter.

3. Definition af et socialt fænomen

For at definere og tolke et så komplekst fænomen som psykisk partnervold arbejdes der i nærværende speciale ud fra tre videnskabsteoretiske niveauer, der hver især søger at bidrage til at skabe et samlet billede af fænomenet. Overordnet skal det understreges, hvordan anvendelsen af de respektive tilgange har betydning for, hvordan især kvindernes fortællinger forstås og fortolkes. Hermed rettes fokus altså mod det faktum, at de fortællinger, som kvinderne skaber, kan fortolkes forskelligt afhængigt af, hvilken videnskabsteoretisk tilgang, der danner grundlag for analysen heraf. De tre tilgange kan betegnes som henholdsvis socialkonstruktivistisk, realistisk og hermeneutisk og deres respektive anvendelser er uddybet nedenfor.

- 1) *Socialkonstruktivistisk*: Denne tilgang tager udgangspunkt i forestillinger omkring fænomener således, at disse forestillinger får betydning for den generelle sociale opfattelse og syn på et specifikt fænomen. Herunder kan eksempelvis nævnes både viktimologiens og feminismens idéer om kvinden som offer, hvilket vil belyses yderligere i henholdsvis afsnit 4.3 og 4.4. Ligeledes kan denne socialkonstruktivistiske opfattelse af psykisk vold også sættes i relation til, at synet på fænomenet kan ændres over tid, hvilket også blev skitseret i af-

snit 2.1 omhandlende det historiske blik. Endvidere synes den socialkonstruktivistiske tilgang at kunne anvendes i analysen af kvindernes oplevelser af omgivelsernes berøringsangst over for fænomenet partnervold.

- 2) *Realistisk*: I anvendelsen af denne tilgang tages der udgangspunkt i objektive beskrivelser af, hvad der juridisk set defineres som psykisk vold. Her er således tale om et virkelighedsniveau, hvor der forekommer at være enighed om, hvordan psykisk vold bør defineres. Dette ses eksempelvis i nedenstående afsnit 3.3, hvor straffelovens definitioner ses som et eksempel på objektive beskrivelser af kriminaliserede handlinger. I analysen vil dette niveau særligt komme til udtryk i forbindelse med dommerens og anklagerens blik på sådanne sager, da de gennem deres respektive jobs må forholde sig til de objektive definitioner, som straffeloven udstikker.

- 3) *Hermeneutisk/fænomenologisk*: Den hermeneutisk/fænomenologiske tilgang beror på idéen om, at subjektiv mening er indskrevet i de konkrete meningskontekster, som subjektet er en del af. Det vil sige, at mening kan opfattes som en sum af de påvirkninger og relationer, som det enkelte individ er påvirket af i sin hverdag. Kvindernes egne oplevelser er derfor en meget vigtig del af at forstå, hvorfor og hvordan disse fortællinger ikke nødvendigvis stemmer overens med den definition af fænomenet psykisk vold, som er knyttet til den ovenfor beskrevne realistiske forståelse. Fortællingerne rummer erfaringer, oplevelser og vurderinger, der kan være med til at give indsigt i et handlingsmønster, der ud fra et realistisk perspektiv kan virke ubegribeligt. Således udgør kvindernes egne oplevelser i form af interviews et bærende element i datamaterialet bag dette speciale.

Ud fra en betragtning om at fænomenet psykisk partnervold må belyses ud fra flere forskellige tilgange, ønskes det indledningsvist at belyse fænomenet ud fra en socialkonstruktivistisk videnskabsteoretisk tilgang. Herefter vil afsnittet ud fra en realistisk tilgang søge at illustrere, hvordan fænomenet defineres i en juridisk kontekst og dermed belyse den strafferetsmæssige del heraf. Formålet med denne del af fænomenets redegørelse er således at illustrere, hvilke paragraffer der vurderes anvendelige og dermed hvilke muligheder, der på nuværende tidspunkt foreligger for anmeldelse af

psykisk vold. Samtidig vil denne belysning af fænomenet i en juridisk kontekst bidrage til at skabe overblik over, hvilke kategoriseringer af psykisk vold, der arbejdes inden for på dette område. Dette synes særdeles relevant i forhold til sætte disse kategoriseringer i relation til de kategoriseringer, de voldsramte kvinder selv arbejder med for derved lettere at kunne vurdere, hvorvidt der er overensstemmelse mellem retssystemets og kvindernes egne kategoriseringer af psykisk vold.

3.1 Vold som socialt konstrueret fænomen

Som nævnt har følgende afsnit har til formål at belyse en af nærværende speciales videnskabssteoretiske tilgange til fænomenet psykisk partnervold, den socialkonstruktivistiske. Dette på baggrund af et ønske om at skabe en større forståelse for antagelsen om, at begrebet ikke kan ses som fast forankret, men derimod flydende og foranderligt og ikke mindst kontekstafhængigt. Fænomenet psykisk partnervold synes derfor at indskrive sig i en socialkonstruktivistisk tilgang i og med, at samfundet er med til at skabe normerne for, hvad der anses som værende acceptabelt og hvad, der ikke er i et parforhold. Som det blev skitseret i afsnit 2.1 var det engang langt mere legitimt og socialt acceptabelt, at manden på forskellige måder dominerede kvinden i et parforhold. I den vestlige kultur tages der i dag større afstand fra dette og samtidigt har grænserne for den private og den offentlige sfære rykket sig. Gennem tiden har definitionen af, hvad der er socialt acceptabelt altså rykket sig og det er således i dag muligt at definere disse handlinger anderledes end tidligere (Giertsen 1997b:195-196). Vold som begreb er dermed ikke fast defineret førend samfundet identificerer forskellige handlinger som værende ”vold” og dermed sætter ord på, hvad der opfattes som uacceptabelt i denne henseende (Giertsen 1997b:182-183). Herunder hører således også at forskellige handlinger først kriminaliseres, idet disse nedfældes i form af straffelovens paragraffer.

I forlængelse af disse overvejelser kan særligt også afsnit 4.3 omhandlende kvindens rolle som offer anses som en socialkonstruktivistisk tilgang til fænomenet. Dette illustrerer, hvordan det er forskelligt, hvorvidt kvinderne opfattes som ofre eller ej. Denne opfattelse baseres således også på en social konstruktion, hvor samfundet afgør, om disse kvinder kan og bør anses som ofre (Aas 2014:304). Professor i sociologi, Donileen R. Loseke har beskæftiget sig med partnervold i en socialkonstruktivistisk

kontekst og plæderer på baggrund heraf for, hvordan kvinder udsat for vold automatisk tildeles specifikke fællesnævner; "[...] *as constructed, the battered woman is a collective representation for a woman with a particular type of experience, biography, motivation, and subjectivity.*" (Loseke 1992:3). Dette uddybes blandt andet ved en belysning af tre overordnede konstruktioner omhandlende fænomenet. Først påpeger hun, hvordan fænomenet ikke synes at være begrænset til at omhandle en specifik gruppe af kvinder. Der kan således være tale om gifte såvel som ugifte kvinder, ligesom race, etnicitet og socialklasse ikke har betydning for, hvilke kvinder, der udsættes for vold af deres partner. Dernæst plæderer hun for, hvordan der ud fra denne sociale konstruktion af fænomenet samtidig forekommer en viktimisering af kvinden og hun dermed opfattes som "pure victim" i konflikten. Loseke opsummerer denne sociale definition af fænomenet således: "*In summary, most claims-makers construct wife abuse as a phenomenon crossing all demographic lines which involves men as offenders who intend to do harm and women as victims who do not create their victimization.*" (Loseke 1992:15-16). Hertil er det dog væsentligt at have for øje, hvordan Loseke beskæftiger sig med begrebet partnervold i en bredere forstand, hvilket bevirker, at dette perspektiv ikke nødvendigvis kan overføres direkte på de kvinder, der har været udsat for psykisk vold. Det interessante ved Losekes opfattelse af fænomenet er dog, hvordan der synes at være en socialt konstrueret opfattelse af de kvinder, der udsættes for partnervold i general forstand og hendes idéer herom antages dermed også at kunne anvendes på den psykiske del af fænomenet.

I relation til denne socialkonstruktivistiske tilgang til fænomenet vurderes endvidere professor i filosofi, Hilde Lindemann Nelsons begreb "masterfortællinger" at kunne bidrage yderligere til forståelsen af partnervold som et socialt konstrueret fænomen. Masterfortællinger defineres som de allerede eksisterende kategoriseringer og definitioner, der inden for den givne kultur fungerer som opsummeringer af visse fælles sociale forståelser af et specifikt fænomen. Masterfortællingerne indeholder således visse faste figurer, der karakteriserer grupper af mennesker på bestemte måder, ligesom det illustreres i Losekes redegørelse ovenfor. Nelson taler i denne forbindelse endvidere om det, hun definerer som modhistorier. Disse modhistorier har således til formål at bekæmpe den undertrykkende identitet, som de allerede eksisterende masterfortællinger skaber og dermed i stedet erstatte denne fortælling med en, der i højere grad påkalder respekt (Nelson 2001:23).

3.2 Den usynlige vold

For at kunne beskæftige sig med partnervold og særligt psykisk partnervold som fænomen, må der ligge en klar og tydelig definition af begrebet til grund herfor. Som tidligere nævnt vil følgende afsnit hovedsageligt tage udgangspunkt i psykolog, Per Isdals definition af begrebet psykisk vold i forsøget på at definere fænomenet ud fra en mere realistisk orienteret tilgang hertil. Denne definition vil således danne baggrund for nærværende undersøgelses genstandsfelt og samtidig danne grundlag for, hvilke kvinder, der deltager i undersøgelsen.

Psykolog, medstifter og leder af behandlingsstiftelsen ”Alternativer til vold”, Per Isdal arbejder med en bred definition af begrebet vold, hvilken han formulerer således: *”Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den andre personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe vedkommende vil.”* (Isdal 2010:36). Isdals definition indfanger således flere facetter af volden end den gængse opfattelse af begrebet, der ofte kun synes at indfange de fysisk orienterede handlinger. Dette blev ligeledes illustreret i ovenstående afsnit omhandlende den sociale konstruktion af begrebet. Isdal formår således med sin definition at favne bredere end de eksisterende masterfortællinger på området. Dette da hans begrebsapparat samtidig inddrager handlinger, der har til formål at skræmme eller krænke ofret, samt handlinger, der har til formål at få ofret til at gøre ting mod sin vilje eller omvendt få ofret til ikke at gøre ting, som han eller hun ellers ville have gjort. Det psykiske aspekt af volden bliver således gennem Isdals definition gjort mere eksplicit end det ses ved andre definitioner og ved de herskende masterfortællinger på området. Isdal plæderer endvidere for, at begrebet vold kan inddeles i fem forskellige voldstyper, hvilke han definerer som fysisk, seksuel, materiel, psykisk og latent vold (Isdal 2010:39). I mange tilfælde vil den psykiske vold kunne relateres til samtlige af disse respektive former for partnervold.

Isdal definerer særskilt den psykiske vold som *”[...] alle måter å skade, skremme eller krenke på som ikke er direkte fysiske i sin natur, eller måter å styre eller dominere andre på ved hjelp av en bakenforliggende makt eller trussel”* (Isdal 2010:49). Han inddeler psykisk vold i yderligere syv underkategorier, der baseres på mandens måde at være psykisk voldelig på; direkte trussel, indirekte trussel, degraderende og ydmy-

gende adfærd, kontrol, udad reagerende jalousi, isolering og emotionel vold. Således kan den psykiske vold komme til udtryk på adskillige måder som eksempelvis ved psykisk mishandling, kontrol over økonomi, isolerende adfærd, degraderende og ydmygende adfærd, som nedbryder kvindens selvtillid, udad reagerende og sygelig jalousi, direkte og indirekte trusler om vold, seksuel chikane, voldtægt, selvskaade, trusler om selvmord eller trusler om at fratage kvinden barnet, hvis hun forlader manden. Derudover kommer gentagende sårende kritik, hånlig adfærd, ignorering og tavshed, falske anklager og eventuelt fremvisning af våben i forsøget på at skræmme eller ydmyge kvinden (Lynum 2014:91).

I starten af et parforhold vil det ofte være vanskeligt for kvinden at genkende den psykiske vold og som tidligere nævnt kan normaliseringsprocessen medvirke til, at kvinden langsomt accepterer tingenes tilstand og det unormale bliver det normale. Samtidig bliver mandens kontrol medvirkende til, at kvinden bliver mere isoleret, hvilket igen medvirker til, at hun bliver yderligere afhængig af sin voldelige partner samtidig med, at hendes omgivelser ikke har mulighed for at reagere herpå (Lynum 2014:92).

3.3 Psykisk vold i en juridisk kontekst

Som det fremkommer af ovenstående definition indeholder fænomenet psykisk partnervold adskillige former for krænkende adfærd og herunder ofte også handlinger, der ikke er direkte formuleret i straffeloven. Med udgangspunkt i nærværende speciales problemformulering synes det udover ovenstående socialkonstruktivistiske refleksioner og fagligt funderede definitioner derfor essentielt at belyse, hvilke juridiske muligheder kvinder udsat for psykisk partnervold har for at anmelde dette. I den forbindelse søger nedenstående afsnit derfor at skitsere, hvilken lovgivning der gør sig gældende på området og dermed hvilke specifikke paragraffer, der anses som anvendelige i forhold til at anmelde psykisk partnervold til politiet. Endvidere har afsnittet til formål at illustrere, hvordan det synes særligt nødvendigt med en omskrivning af hændelserne fra kvindens egne ord til de juridiske termer, der er nedfældet i straffeloven, såfremt retten skal være i stand til at håndtere sådanne konflikter.

Som tidligere nævnt adskiller den psykiske vold sig markant fra andre voldsformer i en juridisk kontekst. Ved den psykiske vold kan indicier om dette ofte være vanskelige at bevise udover enhver rimelig tvivl. Fænomenet psykisk vold kan således relateres til andre lignende fænomener såsom eksempelvis psykisk tortur, voldtægt og andre sædelighedsforbrydelser. Her kan der ligeledes også være manglende eller begrænset bevisbyrde, hvilket derved ofte i stor udstrækning resulterer i offers og gerningsmands ord mod hinanden i forbindelse med en eventuel retssag. Hertil kommer endvidere, at der ofte vil forekomme relativt stor asymmetri mellem offerets og gerningsmandens oplevelse af den kriminelle handling, idet manden ofte vil bagatellisere sine voldelige handlinger, hvorimod de samme handlinger kan virke enormt krænkende på kvinden. Således bliver det i sådanne sager af stor betydning, at retssikkerheden sikres for både offer og gerningsmand, idet der i de fleste tilfælde vil være tale om påstand mod påstand.

Fænomenet psykisk vold er som nævnt særdeles komplekst og svært definerbart set ud fra en juridisk kontekst, hvorfor det på baggrund heraf heller ikke er muligt at henvide til ét konkret sted i straffeloven, hvor fænomenet vil være defineret ved hjælp af specifikke paragraffer. Nedenstående redegørelse tager således afsæt i forskellige paragraffer, der må formodes at kunne dække visse aspekter af dét, der kan defineres som psykisk vold. Handlinger, der kan defineres som psykisk vold, vil hovedsageligt være at finde i straffelovens kapitel 26 "Forbrydelser mod den personlige frihed" samt kapitel 27 "Freds- og ærekrænkelser". De vurderet relevante paragraffer vil i det følgende redegøres.

3.3.1 Forbrydelser mod den personlige frihed

I straffelovens kapitel 26 forefindes, som det fremgår af kapitlets titel, de paragraffer, der omhandler forbrydelser mod den personlige frihed. Det vil sige, at disse paragraffer har til formål at beskytte handlefriheden og lokalfriheden hos det enkelte individ. Kapitlet indledes med § 260 omhandlende tvang og har følgende ordlyd: "*Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes for ulovlig tvang den, som*

- 1) *ved vold eller trussel om vold, om betydelig skade på gods, om frihedsberøvelse eller om at fremsætte usand sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold el-*

ler at åbenbare privatlivet tilhørende forhold tvinger nogen til at gøre noget, tåle eller undlade noget,

- 2) *ved trussel om at anmelde eller åbenbare et strafbart forhold eller om at fremsætte sande ærerørige beskyldninger tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget, for så vidt fremtvingelsen ikke kan anses tilbørlig begrundet ved det forhold, som truslen angår.”*

Denne paragraf har specifikt til formål at beskytte friheden til handlen og det såkaldte angrebsobjekt er personens evne til selvbestemmelse. Særligt bemærkelsesværdigt ved netop denne paragraf er, at truslerne ikke nødvendigvis skal være udtrykkelige, men blot kan fremgå af situationen (Greve, Jensen, Jensen og Nielsen 2008:397-399).

Næste paragraf, der synes relevant i relation til psykisk vold er § 261, der handler om frihedsberøvelse og defineres således: ”*Den, som berøver en anden friheden, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 år.*” Paragraffen handler om indskrænkninger i den frie adgang til at bevæge sig fra sted til sted efter egen bestemmelse og afgørende er altså personens muligheder og selvbestemmelse. Der er således ikke tale om frihedsberøvelse, hvis eksempelvis kvinden frit kan forlade stedet, såfremt han/hun lader sin bil eller lignende stå (Greve et. al. 2008:402-403).

3.3.2 Freds- og æreskrænkelser

De udvalgte paragraffer fra straffelovens kapitel 27 omhandler trusler og krænkelser af privatlivets fred, der begge vurderes anvendelige i forbindelse med sager omhandlende psykisk partnervold. § 266 lyder således: ”*Den, som på en måde, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd, truer med at foretage en strafbar handling, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år*”. I relation til denne paragraf er det væsentligt at bemærke, at kun trusler om at begå en strafbare handlinger af den angivne grove karakter omfattes af bestemmelsen, hvorfor eksempelvis trusler om simpel vold ikke er kriminaliseret jf. denne paragraf. Truslen kan have form af enten ord eller gerning og essentielt er her, hvordan truslen blot skal være *egnet* til at forstyrre den fred, den er rettet imod (Greve et. al. 2008:438-439). Det vil dermed sige, at ved en eventuel retssag er det op til dommeren

og eventuelle domsmænd at vurdere, hvorvidt den konkrete trussel synes egnet hertil og dette uanset, hvilken hensigt tiltalte har haft med sine handlinger.

Som illustreret ved ovenstående gennemgang af de relativt få vurderet relevante paragraffer, ses det, hvordan der er tale om et juridisk komplekst fænomen. Kravene for, at domstolen kan håndtere en given sag baseres hovedsageligt på, at der dels skal være tale om en konflikt, der kan defineres til at angå noget konkret og dels, at konflikten kan defineres og dermed kvalificeres i forhold til retssystemets regler, herunder straffeloven (Dalberg-Larsen 1989:141). Dette overblik over rettens kategoriseringer og dermed kvindens muligheder synes således at skitsere visse af rettens iboende mangler på handlemuligheder i sager omhandlende psykisk vold, da disse krav ofte vil være svært realiserbare i sådanne sager. Dette aspekt vurderes således centralt i forsøget på at besvare nærværende problemformulering, da der for at kunne tale om, hvordan retten kan håndtere disse sager, må rettes et kritisk blik mod, hvilke muligheder retssystemet reelt er i besiddelse af. Hertil kan det forklares, at rettens muligheder for at dømme disse sager er væsentligt indskrænkede i forhold til eksempelvis andre voldssager, hvor der foreligger mere konkret bevismateriale. Således synes der ud fra et socialkonstruktivistisk perspektiv at være tale om en form for distinktion i måden, hvorpå den fysiske og den psykiske vold anerkendes og dermed hvilke forhold, der kriminaliseres (Vegheim 1997:107). Dette må dog formodes at bunde i ønsket om at sikre tiltaltes retssikkerhed. Endvidere er det i relation til de juridiske definitioner væsentligt at bemærke, hvordan disse adskiller sig fra måden, hvorpå den almene borger vurderes at ville omtale fænomenet. I forbindelse med at anmelde psykisk vold må der således foregå en form for oversættelse af kvindens definition af begivenheder for at disse kan anvendes i en mere juridisk orienteret terminologi.

3.3.3 Sagens gang

I forlængelse af ovenstående redegørelse for de strafferetlige begreber, der kan anvendes i forbindelse med fænomenet psykisk vold, synes det endvidere relevant at inddrage en kort redegørelse for den proces, der ligger forud for en eventuel retssag. Ligeledes ønskes vidnefritagelsesreglen belyst, da denne gennem analysen af det empiriske materiale har vist sig at være af særlig stor betydning i henhold til denne type sager.

Straffeprocessen starter i langt de fleste tilfælde med en anmeldelse til politiet, der herefter får til opgave at undersøge, hvorvidt der foreligger en kriminel handling og i så fald er det politiets opgave at efterforske de nærmere omstændigheder heraf. På baggrund af politiets efterforskning er det herefter anklagemyndighedens opgave at vurdere, hvorvidt der synes at være tilstrækkeligt bevis for den påståede gerning og dermed, hvorvidt der kan rejses tiltale mod sigtede og sagen kan sendes til afgørelse i retten. Såfremt anklagemyndigheden finder tilstrækkeligt bevis og handlingen synes at opfylde strafbarhedsbetingelserne udfærdiges der i den forbindelse et anklageskrift, der skitserer, hvad den sigtede anklages for og det er herefter op til domstolen at behandle sagen (Nielsen 2011:19-20). Det er dog væsentligt at påpege, hvordan der i forbindelse med sagens gang kan være forskel på, om der er tale om privat eller offentlig tiltale. I retsplejelovens § 718 defineres disse to former for anmeldelser som henholdsvis ”begæring fra en privat påtaleberettiget” og ”begæring fra anklagemyndigheden”. Privat tiltale udspringer således af en anmeldelse fra eksempelvis forurettede selv, hvorimod offentlig tiltale skal begæres af politidirektøren eller i visse sager statsadvokaten. Jævnfør retsplejelovens § 719, stk. 2 kan offentlig tiltale kun begæres med afsæt i en række specifikke paragraffer i straffeloven, herunder eksempelvis førnævnte § 261, stk. 2 samt § 266a og § 266b.

Yderligere relevant for sagens gang i forbindelse med sager omhandlende partnervold ses som nævnt vidnefritagelsesreglen. Jævnfør retsplejelovens § 171 ses det, at ”*en parts nærmeste ikke har pligt til at afgive forklaring som vidne*”. Formuleringen lægger således op til, at det er op til vidnet selv at vælge, om vedkommende vil benytte sig af denne ret. Dog kan der på baggrund af paragraffens stk. 3 fra rettens side pålægges vidnet at afgive forklaring, såfremt dette anses ”*af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og den betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettige dertil*”. Definitionen af begrebet ”nærmeste” omfatter sædvanligvis ægtefælle, søskende og andre slægtninge, men kan efter konkret bedømmelse også omfatte andre. Det afgørende aspekt er vidnets forhold til tiltalte på tidspunktet for afgivelse af forklaring og dermed ikke forholdet på gerningstidspunktet (Nielsen 2011:178-179).

4. Teoretisering

4.1 Hvorfor straf?

Indledningsvist blev forskellige tanker omkring straf og formålet hermed berørt og følgende afsnit søger at uddybe disse. Der ønskes redegjort for argumenterne for, at konflikter omhandlende psykisk partnervold har deres berettigelse i det offentlige retssystem og at personer, der har udøvet psykisk vold mod deres partner, bør straffes ud fra de gældende strafferetlige regler. Dette søges hovedsageligt gjort ved hjælp af idéer omkring straf som havende individuel- og almenpræventiv effekt, men først vil visse generelle tanker omkring strafbegrebet belyses. Dette med udgangspunkt i professor i strafferet, Jónatan Thormundssons perspektiver på straffens indhold, målsætning og retfærdiggørelse. Tages der udgangspunkt i en definition af begrebet, formulerer Thormundsson sig således om straf:

”Straf er en sanktionsart, der af statens myndigheder anvendes på den person, der er blevet fundet skyldig i en strafbar handling. Den indebærer samfundets misbilligelse eller fordømmelse og er egnet til at forvolde lidelse eller ubehageligheder hos den dømte” (Thormundsson 1994:89).

På baggrund heraf ses det, hvordan straffen både kan anses som en tung byrde for den dømte, men også noget, der kræver en stor del af samfundets ressourcer. Det kan derfor være relevant at se nærmere på argumenterne for, hvorfor anvendelsen af straf kan retfærdiggøres. Som tidligere nævnt bruges der i den offentlige debat ofte argumenter om hensynet til ofrene og befolkningens generelle retsfølelse. Derudover tales der i andre sammenhænge om gengældelsesaspektet, hvor ønsket er, at den dømte person skal bøde for sine kriminelle handlinger. I denne forbindelse argumenterer Thormundsson samtidig for, at straffen indeholder et vist nytteaspekt, idet den synes at vedligeholde en balance i samfundet ved at tilfredsstille almenhedens retfærdighedsfølelse og dermed forhindre borgernes anvendelse af selvtægt. Dette iboende nytteaspekt kan således medvirke til, at straffen kan anskues som en samfundsmæssig nødvendighed og ifølge Thormundsson vil intet samfund i længden kunne eksistere uden håndhævelse af straf (Thormundsson 1994:93-95). Det sidste argument, Thormundsson plæderer for, henviser til det præventive aspekt, der forbindes med straf, hvilket i det følgende vil uddybes nærmere. Der tales her om henholdsvis individual- og al-

menpræventive effekter, men almindeligvis forudsættes, at straf i større eller mindre grad har karakter af begge dele. Dette varierer dog i høj grad af, hvilken forbrydelse, der er tale om, straffens størrelse eller længde og ikke mindst gerningsmandens personlige forhold (Thormundsson 1994:96).

4.1.1 Straf som individualprævention

Med udgangspunkt i præventionshensynet som et af argumenterne for, hvorfor personer, der har overtrådt loven, bør straffes, finder vi som nævnt den individualpræventive tilgang. Argumentet for at anvende straf er her med fokus på at mindske recidiv blandt lovovertrædere og straffens overordnede formål er derfor at påvirke det enkelte, kriminelle individ til efterfølgende ikke at begå ny kriminalitet. Der findes forskellige måder, hvorpå straffen antages at virke individualpræventivt og de mest almindelige af disse er blandt andre resocialisering, helbredelse, uskadeliggørelse og afskrækkelse. Resocialiseringen foregår eksempelvis gennem skole eller arbejde under afsoning og formålet hermed er overordnet set, at den dømte skal gøres bedre egnet til at møde samfundet igen efter løsladelse. Helbredelsestanken bygger på en antagelse om, at kriminelle personer er syge og dermed, at kriminaliteten kan behandles væk. Bag begrebet uskadeliggørelse ligger en anskuelse af den dømtes isolation i form af frihedsstraf som en mindsket mulighed for i denne periode at begå ny kriminalitet. Det fjerde begreb henviser til straffens iboende afskrækkende effekt på individet således, at den dømte undgår at begå ny kriminalitet efterfølgende (Larsson 1997:349-350). Generelt for denne tilgang er, at den kriminelle anses som selve målet for straffen og at dette er for den kriminelles eget bedste (Nielsen 2006:115).

4.1.2 Straf som almenprævention

Som det antydes af begrebet almenprævention, er der ud fra denne tilgang til straf rettet fokus mod den almene befolkning og ikke mindst straffens generelle virkning herpå. Således antages det ud fra dette perspektiv, at der ved at straffe den enkelte lovbrøder sker en påvirkning på andre individer, som medvirker til, at disse afholder sig fra at begå kriminalitet. Dette sker blandt andet ved, at straffen virker afskrækkende, moraldannende og vanedannende. Afgørende for den almenpræventive virkning af straf er dog håndhævelsen heraf, da der uden en reel opdagelsesrisiko og straftrussel ikke synes at forekomme samme præventive effekt (Hauge 1996:301). Dette kan

blandt andet begrundes med, at den almenpræventive tilgang bygger på en anskuelse af mennesket som et rationelt tænkende individ, hvorfor der her ses en kobling til den kriminologiske rational choice theory. Generelt for denne tilgang er tanken om, at forbryderen er midlet til at opnå almenprævention. Derfor hersker der ofte også en opfattelse af, at jo strengere, der straffes generelt, jo mere almenpræventiv effekt opnås der, ligesom den førnævnte opdagelsesrisiko spiller ind (Nielsen 2006:115). I forhold til sager omhandlende psykisk partnervold kan der dog argumenteres for, hvordan den reelle opdagelsesrisiko og straftrussel for denne type kriminalitet er minimal. Den almenpræventive virkning er dermed sandsynligvis også af uvæsentlig betydning for den voldelige partner.

4.2 ”Konflikt som eiendom”

I relation til ovenstående refleksioner og argumenter for anvendelse af straf i forbindelse med konflikter omhandlende psykisk partnervold, synes det relevant yderligere at inddrage sociolog og kriminolog, Nils Christies tanker omkring straffesystemets løsning af konflikter. Dette da der her er fokus på, hvordan konflikten mellem to parter retsliggøres og parterne således fratages konflikten og dermed muligheden for indflydelse herpå. Christie fremhæver i sin artikel fra 1976 ”Konflikt som eiendom” forskellige indikatorer på, at der er sket en udvikling i, hvordan konflikter løses. Herunder nævner han blandt andre rent logistiske og praktiske aspekter, der i hans øjne medvirker til, at domstolene i vor tid tilhører rettens håndhævere og dermed ikke de parter, som konflikten reelt set omhandler. Parterne bliver ifølge Christie frataget den egentlige konflikt, som nu i stedet er juristernes ejendom og som nu repræsenterer de respektive parter, hvis egen deltagelse og indflydelse er væsentligt reduceret. Denne negligering af særligt offeret anser Christie som et markant tab, idet offeret således mister retten til fuld deltagelse i en begivenhed, der sandsynligvis kunne have stor betydning for offeret (Christie 1978:250-253). I relation til konflikter omhandlende psykisk partnervold er dog vanskeligt at afgøre, hvorvidt Christies perspektiv kan overføres direkte på problemstillingen. Undersøgelser viser, at disse kvinder ofte benytter sig af retten til vidnefritagelse for familiemedlemmer og dermed indirekte afsiger sig retten til at deltage (Skjørten 1994:289). Anvendelsen af retten til vidnefritagelse er også et aspekt, som den interviewede anklager påpeger som værende af afgørende betydning for disse sager, hvorfor dette vil belyses yderligere i afsnit 6.3.1.

I anvendelsen af Christies teori er det dog vigtigt at være opmærksom på, hvordan denne fratagelse af konflikten omvendt også kan ses som retssystemets forsøg på at beskytte de involverede parter. Dette søges således gjort ved at forsøge at skabe en mere ligeværdig situation mellem to parter, hvor der måske ses en ulige magtfordeling. Således bliver det her relevant at trække på feminismens opfattelse af, at der ikke er tale om en ligeværdig konflikt mellem de to parter, men en konflikt mellem den mandlige gerningsmand og det kvindelige offer. Denne opfattelse vil skitses yderligere i afsnit 4.4 omhandlende den feministiske tilgang til partnervold.

Et andet væsentligt aspekt, som Christie fremhæver i sin problematisering omkring brugen af strafferetssystemet som konfliktløser, synes at være det faktum, at retssager beror på handlinger, der er defineret i straffeloven. Juristerne er således udelukkende interesserede i at fremhæve de aspekter i en konflikt, der har relevans herfor. Dette medfører ifølge Christie en manglende mulighed for og evne til at lade de involverede parter selv definere, hvad de oplever som værende relevant for konflikten (Christie 1978:256). I forhold til konflikter omkring psykisk vold vurderes dette aspekt særdeles relevant at have in mente, da der ofte vil være diskrepans mellem parternes opfattelse af hændelserne. En voldsramt kvinde beskriver blandt andet denne forskel i hendes og mandens opfattelse således: *"Han siger: Jamen jeg banker dig jo ikke ... så har jeg prøvet at fortælle ham at indvendige blå mærker er nok næsten sværere at komme af med ..."*. *Man kan også føle og få blå mærker 'indeni'"* (Kvist 2002:41).

Denne diskrepans mellem parternes oplevelse af volden får endvidere betydning for, hvordan konflikten bør håndteres, idet offeret ofte vil have et behov for at forstå gerningsmandens motiver. Denne forståelse opnås ifølge Christie sjældent via en retssag, hvorfor man derimod i højere grad bør søge mod personliggjorte møder (Christie 1978:257-258). I forlængelse af dette argument synes ligeledes at være argumentet om, at voldsudsatte kvinder ofte fortæller, hvordan de ønsker, at *volden* og ikke *forholdet* skal slutte (Eriksen 2014:359). Således synes der set ud fra dette perspektiv at kunne argumenteres for, at netop samlivskonflikter i højere grad bør løses på en måde, der gør, at den psykiske vold ophører, men at parforholdet kan fortsætte, hvis parterne ønsker det. I praksis kan der dog stilles spørgsmålstegn ved, hvorvidt dette kan ses som en realistisk håndtering af sådanne konflikter og tankegangen strider også mod eksempelvis krisecentrenes håndtering heraf.

4.3 Viktimologi

Med udgangspunkt i ovenstående refleksioner omkring den ulige magtfordeling mellem offer og gerningsmand synes også Christies tanker om "the ideal victim" relevante at inddrage i forhold til, hvordan kvinder udsat for psykisk partnervold positioneres i forhold til dette begreb. Det ideelle offer defineres af Christie som en person eller en gruppe af personer, der tillægges fuldstændig offerstatus i samfundet, idet de udsættes for en kriminel handling og ingen vil derfor bebrejde offeret for den begåede forbrydelse (Christie 1986:18, Aas 2014:299). I relation til kvinder udsat for vold hævder Christie blandt andet, hvordan disse ikke kan anses som ideelle ofre. Dette hovedsageligt på baggrund af det faktum, at kvinden ofte forbliver i den voldelige relation og dermed tillægges en del af ansvaret, hvorfor hun ikke vil kunne kategoriseres ud fra den gængse opfattelse af det ideelle offer. Det påpeges i denne forbindelse endvidere, at kvinder i det vestlige samfund i dag har opnået større økonomisk uafhængighed og valgfriheden i forhold til at forblive i et destruktivt og voldeligt forhold synes dermed objektivt set at være øget gennem de seneste årtier. Dette medvirker således til, at kvindernes sociale status som ideelle ofre mindskes. Samtidig plæderer Christie dog for, at dette ræsonnement kun har teoretisk gyldighed og virkeligheden derfor ofte viser sig at være en anden, hvilket også synes at være tilfældet for de seks kvinder, der har ladet sig interviewe til nærværende speciale.

Jævnfør ovenstående afsnit omhandlende konflikt som ejendom fremkommer det endvidere, hvordan offerets rolle her synes væsentligt indskrænket i og med, at sagen ofte anses som en konflikt mellem anklagemyndigheden og tiltalte. Denne måde at anskue kvindens indskrænkede rolle kan blandt andet forstås med afsæt i teoretiker Kenneth Burkes formulering, hvori han påpeger, at "*a way of seeing is always a way of not seeing*" (i Rock 2007:38). Således kan der omvendt også argumenteres for, hvordan denne indskrænkede rolle netop kan anses som en form for anerkendelse af kvindens rolle som offer. Dette da den indskrænkede rolle fungerer som rettens måde at vise beskyttelse og tage hensyn til kvinden. På denne måde kan der dermed argumenteres for, at statens forsøg på at yde kvinden beskyttelse indirekte medvirker til at fastholde hende i denne offerposition.

I forbindelse med at anvende begrebet ”det ideelle offer” om kvinder udsat for psykisk vold forekommer derfor også en tvetydig opfattelse heraf, idet offerbegrebet på den ene side kan virke stigmatiserende og begrænsende, men samtidig også kan føles som en lettelse for kvinden. Her tænkes særligt på, at hun oplever en lettelse over, at det, hun har været udsat for, anerkendes som en voldelig handling. Dette tvetydige offerbillede af kvinderne ses også i deres møde med myndighederne og herunder særligt i forbindelse med mødet med politiet (Aas 2014:299-300). Dette aspekt synes særligt væsentligt at inddrage i nærværende undersøgelse, da det må formodes at have en vis indflydelse på, hvordan kvinderne oplever mødet med det offentlige system og må formodes indirekte at påvirke kvindens tillid hertil.

Opsummerende kan det på baggrund af ovenstående redegørelse siges, at kvinder udsat for psykisk vold synes at positioneres forskelligt i forhold til rollen som det ideelle offer og der tegner sig dermed ikke et entydigt billede af, hvorvidt disse kvinder opfattes som ofre eller ej. Dette hovedsageligt på baggrund af, at det fra samfundsmæssig side er forskelligt, hvordan disse kvinder socialt konstrueres som værende ofre eller ej og ikke mindst, hvorvidt kvinderne agerer så frit og uafhængigt, som teorien ellers foreskriver.

4.4 Feministiske tilgange til fænomenet partnervold

I forlængelse af ovenstående perspektiver på kvindens rolle som offer synes det nærliggende at inddrage visse perspektiver fra den feministiske kriminologi. Med udgangspunkt i afsnit 2.1 omhandlende det historiske blik på mænds vold mod kvinder vil afsnittet forsøge at skitsere fænomenet ud fra en radikal feministisk teori. Relevant er dette, da det historisk orienterede afsnit illustrerede, hvordan kvindemishandling gennem tiden på forskellig vis er blevet anerkendt som mandens ægteskabelige ret. Grundlæggende for den feministiske tilgang til kriminologien er kønsperspektivet og dets afgørende rolle i forhold til at anskue kriminalitet. Opfattelsen er her, at fordi der hersker kulturelt betingede definitioner af kønnene, som vi internaliserer og agerer ud fra, er der også forskel på mænd og kvinders risiko for at begå kriminalitet. Samtidig får kønnene betydning for, hvilke typer af kriminalitet, der begås af henholdsvis mænd og kvinder. Disse kulturelle kønsdefinitioner tillægger eksempelvis kvinder mindre aggressivitet og et større omsorgsgen og plæderer samtidig også for, at kvin-

der er mere følelseladende og svagere end mænd. Mænd tillærer sig derimod egenskaber som gør dem mere konkurrencemindede, uafhængige, rationelle og stærke (Heimer og De Coster i Cullen og Agnew 2011:351).

På baggrund af feminismens syn på de kønsbestemte forskelle er et andet væsentligt bidrag til kriminologien som nævnt også teoriens blik på kvinden som offer og her særligt i forhold til mænds vold mod kvinder. I forbindelse med problematiseringen af kvindemishandlingen tilbage i 1960'erne og 1970'erne blev dette af feministerne præsenteret som et billede på den patriarkalske kvindeundertrykkelse, der foregår i den private sfære, hvor den stærke, uafhængige mand er voldelig over for den svage kvinde (Downes & Rock 2011:299). Synet på det ulige forhold mellem kønnene kommer endvidere til udtryk i teoriens måde at anskue retssystemet. De feministiske teorier anskuer blandt andet retssystemet som en instans, der gennem tiden ikke har haft nævneværdigt fokus på at gøre livet lettere for kvinder. Således påpeges der også, hvordan manglen på retlige værktøjer i den private sfære er medvirkende til, at forholdet mellem mænd og kvinder er ulige (Schömer 2013:605-606).

Feminismens meget ensidige tilgang til kønsperspektivet og deraf kvinders livsvilkår kan dog kritiseres for at være for deterministisk i sin fremstilling af alle kvinder som ofre og alle mænd som gerningsmænd. Professor i kriminologi, James W. Messerschmidt påpeger i relation hertil, hvordan kriminalitet begået af mænd ikke udelukkende bør ses som et resultat af kønnets betydning. Han plæderer i stedet for, at kriminalitet begået af mænd også kan ses som et forsøg på at opnå maskulinitet, når andre ressourcer til at opnå dette ikke er tilstede (Messerschmidt i Cullen og Agnew 2011:360).

4.5 Teoretisk opsamling

Som det fremkommer af de ovenfor skitserede teoretiske perspektiver synes de alle at kunne relateres til fænomenet psykisk partnervold. Helt centralt for teoriernes anvendelse synes at være synet på kvinden som offer og hvilken betydning dette syn får. Christies tanker omkring konflikt som ejendom retter fokus mod statens varetagelse af konflikten og hvordan dette medfører en fratagelse af ofrets rettigheder og muligheder i en retmæssig sammenhæng. Samtidig kan der dog her argumenteres for, at dette gø-

res for at yde offeret i konflikten beskyttelse og rette op på den ulige magtbalance mellem tiltalte og forurettede. Viktimologiens bidrag synes i denne forbindelse også at pege på kvindens positionering i forhold til samfundsmæssigt at blive anset som værende et offer. Christies tanker om fratagelse af rettigheder kan ifølge viktimologien anses som stigmatiserende og begrænsende, men også som en lettelse for kvinden, da hun ved at indtage offerrollen også anerkendes og støttes. Den mere negative tilgang til synet på kvinden som det ideelle offer understøttes endvidere af den feministiske tilgang, hvor også retssystemets fratagelse af rettigheder anskues som værende et produkt af den patriarkalske samfundsstruktur.

5. Metodiske overvejelser og refleksioner

I det følgende præsenteres den kvalitative metode, der er anvendt i forbindelse med empiriindsamlingen i nærværende undersøgelse. Der vil herunder være fokus på metodens anvendelse, men samtidig også de overvejelser og erfaringer samt til- og fravalg, der er gjort undervejs i forløbet.

Grundlaget for empiriindsamlingen er semistrukturerede interviews med i alt seks kvinder, der alle har været udsat for psykisk vold af en tidligere partner, samt semistrukturerede interviews med en anklager og en dommer. Denne sammensætning og antallet af de respektive informanter ses som en helt naturlig konsekvens af, at kvindernes virkelighed og oplevede livsverden er langt mere sammensat og kompleks end den lovgivning og strafferetslige proces, som interviewene med anklageren og dommeren tager udgangspunkt i. Der er derfor foretaget et bevidst valg om at interviewe et større antal kvinder end fagpersoner for derved at skabe et mere nuanceret billede og dermed en større indsigt i deres livsverdener. Hertil fremkom det også tydeligt af de to interviews med henholdsvis dommeren og anklageren, at der her ikke var nævneværdige afvigelser i deres besvarelser. At inddrage yderligere dommere eller anklagere vurderes på baggrund heraf unødigt og fokus blev således i stedet rettet mod interviewene med de voldsramte kvinder.

De kvalitative interviews som metode vil således skitseres med henblik på at belyse fordele og ulemper ved at anvende netop denne tilgang i forsøget på at besvare nær-

værende problemformulering. Herunder vil afsnittet endvidere omhandle de tanker, refleksioner og udfordringer, der har været i forhold til at skabe adgang til et felt, som omhandler kvinder, der står i en i forvejen sårbar situation, ligesom der vil være fokus på de etiske overvejelser, der er gjort i forbindelse hermed.

5.1 Kvalitative semistrukturerede interviews

Det kvalitative semistrukturerede interview som metode til indsamling af empiri er hovedsageligt valgt på baggrund af et ønske om at opnå en nuanceret og detaljeorienteret viden omkring kvinders oplevelse af psykisk vold og deres overvejelser omkring at anmelde dette til politiet. Derudover har antagelsen om, at *”virkeligheden forstås og fortolkes forskelligt af forskellige mennesker – blandt andet på baggrund af deres uddannelse og arbejdsfunktioner”* (Nielsen 2006:26) har haft betydning for, at også interviews med en jurist og en dommer er anvendt som en del af den kvalitative empiri. Dette da disse på baggrund af deres objektive og faglige tilgang til emnet formodes at kunne bidrage med perspektiver og viden, som kvinderne ikke på samme måde vil kunne gennem deres mere subjektive og personlige fortællinger. Her vurderes denne metodiske tilgang derfor særligt velegnet, da der her er tale om en kilde til at opnå indblik i informanternes egen livsverden og oplevelser heraf (Kvale og Brinkmann 2009:137). I forbindelse med at interviewe både voldsramte kvinder og fagpersoner inden for det strafferetlige område er det som tidligere nævnt væsentligt at have de tre forskellige videnskabsteoretiske tilgang for øje. Denne skelnen mellem de tre niveauer formodes her at komme til udtryk i distinktionen mellem fagpersonernes objektive tilgang, kvindernes subjektive oplevelser og erfaringer samt kvindernes bevidsthed om de socialt konstruerede masterfortællinger. Kombinationen mellem den hermeneutiske og fænomenologiske tilgang er her valgt på baggrund af antagelsen om, at jeg på baggrund af mit frivillige arbejde ved krisecenteret er i besiddelse af en vis forforståelse omkring emnet. Samtidig er jeg dog opmærksom på, at der for at studere den sociale virkelighed, som disse kvinder agerer ud fra, må være en vis loyalitet over for den subjektive meningsfremstilling, kvinderne skaber gennem deres respektive fortællinger (Zahavi og Overgaard 2005:190).

Ved det kvalitativt semistrukturerede interview skabes altså en mulighed for at opnå en meget subjektiv viden om et fænomen, der bedst beskrives af de involverede parter

selv, men samtidig muliggør den semistrukturerede interviewguide en form for styring fra forskerens side. Kendetegnene for det semistrukturerede interview er således, hvordan det er muligt for forskeren at planlægge og forudbestemme, hvilke emner, der ønskes berørt, men samtidig er der tale om en fleksibel interviewform, hvor informanten selv har mulighed for at inddrage de elementer, som han eller hun tillægger mening (Kvale og Brinkmann 2009:353). Dette aspekt synes særligt essentielt i forhold til ønsket om at undersøge fænomenet psykisk partnervold ud fra forskellige aktørers oplevelse heraf. I forbindelse med gennemførelsen af de seks interviews med kvinderne og fortolkningen heraf er der lagt stor vægt på forståelse og empati for de fortællinger, de respektive kvinder bidrager med for herved som forsker lettere at kunne sætte sig i deres sted og dermed forstå, hvordan deres livsverden og erfaringer opfattes (Swedberg 2012:16).

5.2 Interviewguides

I forbindelse med de respektive interviewguides har der på baggrund af informanternes forskellige roller i disse sager helt naturligt været forskellige fokusområder for udarbejdelsen heraf. Interviewguiden til kvinderne er udarbejdet med afsæt i ønsket om at frembringe en viden om, hvad kvinderne har været udsat for og særligt, hvordan de italesætter dette. Derudover har ønsket om at opnå viden omkring kvindernes overvejelser i forhold til at anmelde de ting, de har været udsat for, dannet grundlag for spørgsmål relateret hertil. Interviewguiden til både anklageren og dommeren er udformet på baggrund af ønsket om at opnå viden om, hvordan de som fagpersoner oplever at skulle forholde sig til disse sager ud fra et mere objektivt, juridisk orienteret perspektiv. Omdrejningspunktet for denne interviewguide har således været ønsket om at skabe en viden, der i højere grad tager afsæt i deres erfaringer som fagpersoner og dermed ikke deres subjektive oplevelser af sådanne sager. Særligt erfarer jeg ved interviewet med anklageren, hvordan italesættelsen af begrebet psykisk vold forekom langt mere firkantet, hvilket i flere tilfælde vanskeliggjorde min rolle som interviewer og interviewguiden fungerede her ikke som tiltænkt. Derimod oplevede jeg større forståelse hos de seks kvinder, der ikke på noget tidspunkt havde brug for at få defineret begrebet psykisk vold. Der forekom således i disse interviews en større form for indforståethed mellem kvinderne og mig om, hvad psykisk vold er, hvilket medførte en mere ubesværet interviewsituation.

5.3 Adgang til felten

Som nævnt indledningsvist har jeg gennem de sidste to år været tilknyttet Krisecenter for Kvinder i Aalborg som frivillig. Det er således også igennem mit frivillige arbejde, at kontakten til huset er blevet skabt og dette resulterede i et interview med en enkelt kvinde. Derudover er der søgt adgang til felten via samtlige krisecentre i Nord- og Midtjylland, Mødrehjælpen i Aalborg og Århus, Hjælp til Voldsofre samt Kriseven.dk. For en komplet liste over de kontaktede centre og organisationer se bilag 1. Responsen på disse henvendelser var relativt blandet, eksempelvis måtte et center afvise at hjælpe med at skabe kontakt med begrundelsen om, at de fik for mange af denne type henvendelser til at kunne tilgode alle. Andre har aldrig svaret på henvendelserne. Den adgangsskabende proces har således været vanskeligere end først antaget i forhold til at finde kvinder, der var egnede til at deltage i et interview. Dette betød, at der relativt sent kom gang i processen. Pludseligt viste Mødrehjælpen i Århus sig dog utroligt behjælpelig med at skabe kontakt til flere kvinder, der var villige til at deltage i interviews. Denne kontakt viste sig således afgørende for empiriindsamlingen, da der her igennem blev skabt kontakt til i alt fire kvinder. I forbindelse med den indledende kontakt til kvinderne blev de alle præsenteret for en kort beskrivelse af undersøgelsens formål og deres rolle heri, såfremt de ønskede at deltage (se bilag 2). Denne beskrivelse blev taget godt imod af de forskellige kvinder og flere påpegede, hvordan de oplevede dette som en fin måde at blive introduceret til emnet på, da de således havde mulighed for at overveje deres deltagelse uden at føle sig pressede til det. Kontakten til anklageren og dommeren blev etableret via private kontakter og her oplevede jeg stor velvillighed i forhold til at deltage.

I forhold til at interviewe kvinder, der har eller tidligere har haft tilknytning til et krisecenter eller en organisation som Mødrehjælpen er jeg bevidst om, at dette kan have betydning for resultatet af mine interviews. Resultaterne kunne derved have haft et anderledes udfald, såfremt jeg havde talt med kvinder, der ikke har eller tidligere har haft denne kontakt. Her tænkes særligt på, hvordan netop kvinderne, der har været tilknyttet et krisecenter eller Mødrehjælpen kan have en anderledes måde at italesætte deres oplevelser end kvinder, der ikke har fået bearbejdet deres oplevelser på denne måde. Dette synes dog ikke af afgørende negativ betydning, da der på baggrund af kvindernes beslutning om at opsøge et af disse steder også må ligge en vis erkendelse

af og åbenhed omkring at have eller tidligere have haft et problem. Således kan denne erkendelse ses som en fordel i forhold til at interviewe disse kvinder, da de derfor må formodes at være relativt reflekterede og i stand til at tale åbent om deres voldelige forhold.

5.4 Ethiske overvejelser

I forbindelse med at indsamle empiri omkring et så sensitivt emne, som nærværende speciale søger at belyse, er der undervejs i denne proces gjort visse etiske overvejelser for at sikre de implicerede parter den bedst mulige oplevelse i forhold til deres deltagelse. Her har eksempelvis de etiske retningslinjer udstykket af Sociologiuddannelsen ved Aalborg Universitet dannet grundlag for tilgangen til at interviewe informanterne (Studiehåndbog for Sociologi, 2014). På baggrund af disse retningslinjer og som en naturlig del af god forskeretik, er der indhentet samtykke fra samtlige informanter inden interviewenes start, ligesom de alle er informeret om, at de til enhver tid har haft mulighed for at afbryde interviewet eller undlade at svare på visse spørgsmål. Herunder har der dog under udarbejdelsen af de respektive interviewguides dog også været stort fokus på ikke at inddrage spørgsmål, der på nogen måde kunne virke stødende på de deltagende kvinder. Som en del af de etiske overvejelser skal det også nævnes, hvordan samtlige informanter er anonymiseret. Dette er gjort uanset, om dette har været et ønske fra informantens side eller ej og samtlige informanter har været informeret om dette, inden interviewets påbegyndelse.

Da jeg som tidligere nævnt gennem de seneste to år har været tilknyttet som frivillig til krisecenteret, har jeg gennem specialeskrivningen valgt at tage orlov fra mit frivillige arbejde. Dette hovedsageligt på baggrund af overvejelser omkring, at kvinderne eventuelt vil have svært ved at adskille mine roller som henholdsvis forsker og frivillig på krisecentret, men ikke mindst også for min egen skyld. Den forforståelse, som jeg er gået ind til felten med, har jeg så vidt muligt søgt at distancere mig fra gennem processen. Denne distancering har vist sig svær og havde muligvis været endnu sværere, hvis jeg under processen stadig havde haft tilknytning til krisecentret som frivillig. I samråd med de ansatte på krisecentret traf jeg derfor beslutningen om, at orlov måtte være den bedste løsning på dette.

5.5 Forforståelse

Netop mit job som frivillig inden for dette område kan som nævnt have betydning for, hvordan jeg er gået ind til feltet og ikke mindst tolker kvindernes måde at omtale deres oplevelser. I den forbindelse har jeg fra start derfor været bevidst om at forsøge at distancere mig fra deres sprog og kategoriseringer og dermed ikke på samme måde tage for givet, hvad de mener, som jeg måske gør i mit arbejde som frivillig. Dermed har jeg forsøgt at tilsidesætte min egen forforståelse omkring emnet i det omfang, dette er muligt, for derved i højere grad at have mulighed for at fremstå nysgerrig og undersøgende på feltet. Det, at man som forsker bør sætte sin egen forforståelse i parentes og dermed give plads til nye fund og observationer, argumenterer professor i sociologi, Richard Swedberg blandt andet for på følgende vis: *”By opening oneself up in this manner, one will become aware of some of the tacit knowledge and insignificant details that come with all observation”* (Swedberg 2012:13). Således har jeg gennem dataindsamlingsprocessen også erfaret, hvordan det ikke kun er interviewene i sig selv, der har bidraget til en større forståelse af, hvad der er på spil for disse kvinder. Også selve mødet med disse meget forskellige kvinder har bidraget til en større viden og forståelse for, hvilken situation de står i.

Som det også indledningsvist blev skitseret i afsnit 3 tager fortolkningen af kvindernes fortællinger afsæt i en hermeneutisk tilgang, der dog i samspil med fænomenologien har øje for de meningsuniverser og relevanssystemer, som blandt andet de manglende anmeldelser skal ses i lyset af. Således har jeg i interviewsituationerne bestræbt mig på at være lyttende og nænsom over for kvindernes fortællinger, men samtidig brugt en vis form for forforståelse til at stille opfølgende spørgsmål, der har båret interviewene fremad. Hertil har jeg gennem processen ligeledes forsøgt at forholde mig kritisk og reflekterende til min egen rolle og indvirkning som forsker. Den videnskabssteoretiske tilgang til at forstå og fortolke kvindernes fortællinger ses således som en vekselvirkning mellem hermeneutikken og fænomenologien.

5.6 Præsentation af informanter

På baggrund af interviewene med de seks kvinder vurderes det relevant inden analysen blandt andet at beskrive, hvilke former for partnervold kvindernes har været udsat for. Dette da kvindernes historier og baggrunde er relativt forskellige, til trods for at

de alle er vurderede egnede til at kunne bidrage med overvejelser og refleksioner i henhold til psykiske partnervold. Det vil således kort skitseres, hvilken baggrund de respektive kvinder har. Disse beskrivelser tager udgangspunkt i kvindernes egne definitioner og kategoriseringer af, hvad de har været udsat for

Helle:

Helle er en kvinde på 52 år, der levede i et ekstremt både fysisk, psykisk og seksuelt voldeligt forhold fra hun var 15 til hun var 21 år. Forholdet ligger således en del år tilbage, men Helle oplever den dag i dag stadig mén heraf. Blandt andet lider hun af posttraumatisk stress, der blandt andet gør, at hun i dag er førtidspensionist. Helle var på krisecenter tilbage i 1984. Helle har ingen børn med sin tidligere partner, men har efterfølgende fået børn med en anden mand. De ting, som Helle blev udsat for, er aldrig blevet politianmeldt.

Mette:

Mette er en 47-årig kvinde, der i syv år var gift med en mand, der udsatte hende for fysisk, psykisk, økonomisk og seksuel vold. Mette lider i dag af posttraumatisk stress og depression og er derfor førtidspensionist. Hun flygtede fra sin mand i 1999, hvorefter hun tog på krisecenter, men har ikke anmeldt sin eksmand til politiet. Mette har børn med sin voldelige eksmand.

Susanne:

Susanne er 51 år og var kort tid forinden interviewet flyttet på krisecenter. Da jeg mødtes med hende, boede hun således på krisecenteret, da hun var flygtet fra sin kæreste gennem de sidste ti år, der har udsat hende for både psykisk, økonomisk og materiel vold. Susanne har børn fra et tidligere ægteskab, men har ikke nogle børn med den voldelige ekskæreste. Susanne har anmeldt sin ekskæreste for identitetstyveri, men ikke de ting, han ellers har udsat hende for som indebærer både psykisk, materiel, økonomisk og elektronisk vold.

Linh:

Linh er 40 år gammel og bor i øjeblikket alene sammen med sin 7-årige søn, som hun har med sin ekskæreste, der udsatte hende for både fysisk og psykisk vold. Linh og ekskæresten gik fra hinanden omkring 2010-2011 og hun har siden 2013 været til-

knyttet Mødrehjælpen. Linh har efterfølgende anmeldt sin ekskæreste til politiet for fysisk vold, hvilket hun havde beviser for i form af billeder af hendes skader samt lydoptagelser, hvor de taler om volden og hvor han direkte er fysisk voldelig over for hende.

Kristina:

Kristina er en kvinde på 39 år, der levede sammen med en psykisk voldelig mand i 13 ½ år. Kristina har sammen med denne mand en datter på 10 år, som hun i dag bor alene med efter, at hun gik fra ham for halvandet år siden. Kristina er tilknyttet Mødrehjælpen. Kristina har flere gange været i kontakt med politiet og herunder anmeldt sin ekskæreste for spirituskørsel, men har aldrig anmeldt den psykiske vold.

Louise:

Louise er 33 år og har gennem tre år levet sammen med en psykisk voldelig mand, som hun også har sin nu 4-årige søn med. Louise gik fra sin ekskæreste for omkring 2 ½ år siden og er efterfølgende blevet tilknyttet Mødrehjælpen. Hun har aldrig anmeldt sin ekskæreste til politiet til trods for, at han også efterfølgende har chikaneret hende.

Anklager:

Anklageren er en kvinde i 30'erne, som har arbejdet som anklager siden 2007.

Dommer:

Dommeren er en kvinde på omkring 50-55 år. Hun har været ansat som dommer siden 2002, men har inden da arbejdet blandt andet som dommerfuldmægtig og har dermed været ansat ved domstolen siden 1986.

Som det ses adskiller de seks kvinder sig på en række parametre som eksempelvis hvilke former for vold, de har oplevet, deres alder, da de levede i det voldelige forhold, hvor lang tid siden det er, at de har forladt den voldelige partner og om de har børn med ham. Derimod er der også visse fællesstræk blandt de seks kvinders historier og baggrunde. Dette være sig eksempelvis, hvordan de alle har oplevet den psykiske vold uanset, hvilke andre former for vold, de har været udsat for, at alle blev i det voldelige forhold i flere år og alle seks har enten været på krisecenter eller tilknyttet

Mødrehjælpen. Alle disse respektive faktorer vurderes således værd at have in mente i den følgende analyse.

6. Analyse

6.1 Analysestrategi

I nedenstående følger specialets analyserende tanker og refleksioner omkring det indsamlede empiriske materiale. Det vil sige 225 siders transskribering af mere end 11 timers interviewmateriale med seks kvinder, en anklager samt en dommer. Analysen er inddelt i de hovedfund, der undervejs er fremkommet og som i sidste ende vil bidrage til den endelige besvarelse af specialets problemformulering. I besvarelsen heraf tages naturligvis højde for, hvordan de respektive kvinder ikke kan kategoriseres som en homogen gruppe med identiske baggrunde og livshistorier, men der synes til trods herfor at forekomme visse interessante fællestræk ved deres fortællinger. Disse seks meget personlige fortællinger vil således i kombination med juristens og dommerens mere fagligt funderede erfaringer og viden danne grundlaget for den endelige analyse. I analysen er der således også fokus på, hvordan de tidligere nævnte tre niveauer har betydning for fortolkningen af det empiriske materiale. Indledningsvist skal det endvidere påpeges, at alle informanter er anonymiserede. De seks kvinder går således under pseudonymer, hvorimod de to fagpersoner er benævnt som henholdsvis ”Anklager” og ”Dommer”. Dette er valgt ud fra en betragtning om, at denne skelnen mellem kvindernes og fagpersonernes udsagn er relevant at have for øje.

Temaer i analysen:

- Fastholdelsen
- Omgivelsernes berøringsangst?
- Juraens mangler

Fastholdelsen

Baggrunden for dette første fremkomne fund er kvindernes fastholdelse i det voldelige forhold. Der ses gennem de seks interviews forskellige faktorer, som bidrager til, at kvinderne forbliver i de voldelige forhold i flere år, men fælles for dem alle er,

hvordan det psykiske aspekt har stor og i flere tilfælde afgørende betydning. Herunder synes særligt frygten for den voldelige partner at spille en afgørende rolle, men også kvindernes bevidste eller ubevidste tanker omkring rollen som offer synes at have betydning for fastholdelsen.

Omgivelsernes berøringsangst?

Ved dette fund ses det, hvordan kvinderne forholder sig forskelligt til det faktum, at flere i deres omgangskreds i større eller mindre omfang har været bevidste om volden, men uden at gribe ind eller på anden måde hjælpe kvinderne. Herunder ses det også som et fund, hvordan de kvinder, der af forskellige årsager har været i kontakt med politiet, har negative oplevelser heraf, hvilket i flere tilfælde synes at få betydning for kvindernes tillid til politiet. Dette anses som et tankevækkende aspekt af analysen, da denne manglende tillid må formodes at få betydning for rettens mulighed for at håndtere disse sager.

Juraens mangler

Gennem det fund, det er valgt at kalde ”juraens mangler”, bliver det særligt tydeligt, hvilke muligheder det offentlige system i form af retssystemet har for at håndtere disse konflikter, der oftest finder sted inden for den mere private sfære. Dette bunder hovedsageligt i, at de handlinger, der kan karakteriseres som psykisk partnervold, sjældent er kriminaliserede jævnfør straffelovens definitioner. Dermed begrænses kvindens muligheder for at anmelde dette og således er retten ofte uden reel mulighed for at bidrage med en løsning på konflikten. Derudover kommer aspekter som kvindens ønske om vidnefritagelse og manglende bevisbyrde ofte til at spille en stor rolle for de muligheder, retten har for at løse konflikterne om psykisk partnervold. På baggrund af disse refleksioner synes dette fund særligt at knytte sig til Christies tanker omkring konflikt som ejendom, da det gennem projektet har vist sig særligt tydeligt, hvordan konflikten går fra at være en sag mellem kvinden og den voldelige partner til i højere grad at være et spørgsmål om, hvorvidt der rent juridisk reelt set er en sag.

6.2 Fastholdelsen

Det første af de tre overordnede temaer, der fremkommer, ses særligt ved kvindernes egne fortællinger, hvor det som nævnt er forskellige faktorer, der gør, at kvinderne

forbliver i de voldelige forhold. Kvindernes fortællinger herom retter således fokus mod det spørgsmål, der ofte stilles i forbindelse med partnervold, nemlig hvorfor hun ikke forlader sin voldelige partner. Set ud fra Nelsons teoretiske perspektiv på master- og modfortællinger kan kvindernes fortællinger om, hvad der har fastholdt dem så relativt længe i de voldelige forhold anses som et forsøg på at skabe visse modfortællinger. Disse modfortællinger har således ud fra dette perspektiv til formål at rette op på det syn på kvinderne, som masterfortællingerne medvirker til at skabe.

Fælles for disse fortællinger synes særligt at være, hvordan det psykiske aspekt får en afgørende rolle uanset, hvor fysisk voldeligt manden ellers optræder over for hende. Her er dog også samspillet mellem den fysiske og psykiske vold interessant at nævne, da flere af kvinderne fortæller om, hvordan den psykiske vold medvirker til, at de bliver i det fysisk voldelige forhold. Herunder er det særligt mandens manipulerende adfærd, der får betydning for, at kvindens selvværd nedbrydes og der opstår en virkelighedsforvrængning, der gør hende ud af stand til at se andre muligheder end at blive. Kvinden mister så at sige sig selv i denne psykiske proces og der opstår en form for afhængighedsforhold til manden, hvilket eksempelvis Kristina beskriver på følgende måde: *”Så på en eller anden mærkelig måde fik han sgu skabt en afhængighed af ham. Og det var ikke en positiv afhængighed, overhovedet, fordi jeg hadede ham som pesten. Og det gjorde jeg i MANGE år.”* (Kristina:15).

Kristina beskriver således, hvordan hun gennem mange år hadede sin ekskæreste. Dermed adskiller Kristinas fortælling sig fra den tidligere beskrevne vekselvirkning mellem vold og kærlighed, der ofte ses i denne type af forhold og det ses således tydeligt, hvordan kvinder udsat for vold ikke kan anses som en homogen gruppe. Interessant ved Kristinas fortælling er dog, hvordan hun til trods for det enorme had ikke forlod sin ekskæreste, hvilket hun blandt andre begrundet med dette afhængighedsforhold. Særligt Linh beskriver også denne følelse af at miste sig selv i forholdet, fordi hendes voldelige ekskæreste på manipulerende vis formåede at nedbryde hendes selvværd og virkelighedssans, så hun til sidst blev i tvivl om, hvorvidt hun reelt havde været udsat for volden:

”[...] så synes jeg faktisk, at det er noget af det værste, fordi han benægtede det. Så forsvandt ens virkelighedssans. Jeg kan tydeligt huske, at vi var herinde i stuen, jeg sad og græd efter en omgang og jeg havde fået blå mærker og sådan noget og så kom

han ind og satte sig og så sagde han "Det her, det er aldrig sket". Så sagde jeg "Hvad?! Altså jeg har jo blå mærker", og så viste jeg sådan min arm frem. Så kiggede han DIREKTE på mit blå mærke og så sagde han "Der er ikke noget der. Det må være sket i dit hoved, du må være syg." (Linh:2).

Den voldelige ekskæreste formåede således gennem den psykiske vold at få Linh til at tvivle på sin egen virkelighedssans og opfattelse af de ting, han udsatte hende for. Kristina oplevede også i sit forhold at miste sig selv, men dette udsprang i højere grad af ekskærestens manipulerende og temperamentsfulde adfærd, der fik Kristina til at give ham ret i ting, som hun reelt var meget uenig i og selv mente var forkerte. På samme måde beskriver Helle, hvordan hendes person forsvandt i takt med den virkelighedsforvrængning, hun oplevede:

"[...] jeg tror det skete der, hvor jeg ligesom gled ud af mig selv. Det var som om, jeg mistede evnen til at reflektere over mig selv og min egen situation eller tænke en tanke, der hedder noget med jeg. "Er det her noget jeg vil" eller "hvad skal jeg gøre", sådan nogle sætninger med "jeg" i fandtes ikke. Og de kom ikke før den dag, jeg flyttede fra ham." (Helle:11).

Ligesom Kristina, Linh og Helle taler Mette ligeledes om, hvordan kvinder udsat for vold ofte mister sig selv i processen som følge af den psykiske vold. Hun er i sin italesættelse heraf også meget bevidst om, hvordan dette får betydning for, at kvinderne fastholdes i forholdet endnu længere og at det derfor tager længere tid at rette op på efterfølgende:

"De kan jo ikke komme ud af det! Og de ANER i bund og grund ikke, hvem de selv er. Jeg er kun ved at LÆRE, hvem jeg selv er efter så mange år, men dem, der bliver i det og ikke kan komme ud af det, de laver så meget psykisk pres på sig selv, at de lever efter, hvad alle andre mennesker gerne vil have, fordi de aner INTET om, hvem de selv er og de KAN ikke komme ud af det." (Mette:16).

Denne psykiske nedbrydelse af kvindernes eget selvbillede og selvværd synes således ofte at være medvirkende til, at de fastholdes i det voldelige forhold, uanset om volden hovedsageligt er fysisk eller psykisk. På denne måde er der altså tale om, at den

psykiske vold er medvirkende til, at den fysiske vold får lov til at fortsætte og ofte også eskalere. Interessant i denne forbindelse er det også, hvordan udgangspunktet for alle interviewene har været den psykiske vold, men i flere af tilfældene har den fysiske vold fyldt så meget i fortællingen og haft så stor betydning i forhold til det psykiske aspekt, at dette ses som et fund i sig selv. De kvinder, der både har været udsat for psykisk og fysisk vold, påpeger dog i denne forbindelse, hvordan den psykiske del heraf er langt den værste. Linh beskriver eksempelvis dette således: *”Og dét psykiske, der vil jeg KLART hellere have en knytnæve i hovedet end det, fordi det var virkelig..”* (Linh:25) og *”Og den psykiske vold, som det er at rive gulvtæppet væk under nogen i forhold til, at virkeligheden eksisterer, det var faktisk det værste..”* (Linh:2). Dette fund forekommer særligt paradoksalt i relation til projektets problemstilling, da den type vold, som kvinderne anser som den værste, samtidig er den vold, der af forskellige årsager synes vanskeligst at håndtere ud fra et strafferetligt perspektiv.

6.2.1 Frygten

I forhold til de interviews, hvor den fysiske vold har udgjort en stor del af kvindernes fortællinger, ses endvidere et fund i form af frygtens betydning for kvindernes fastholdelse. Italesættelsen af den frygt, kvinderne har oplevet i de voldelige forhold, forekommer særligt i forbindelse med beskrivelserne af, hvorfor de er blevet så relativt længe i de fysiske og psykiske voldelige forhold. Frygten for partneren har altså fastholdt kvinderne og sat dem i en situation, hvor de ikke har været i stand til at se andre muligheder end at blive hos ham. Helle beskriver særligt, hvordan hendes eksmand brugte trusler om fysisk vold til at fastholde hende i forholdet:

”Ja, der var ikke andre, der skulle have mig, fordi så ville han jo i hvert fald finde mig og skamfere mit ansigt, så der var ingen, der ville have mig, hvis jeg nogensinde forlod ham. Så skulle han nok sørge for, at der var ingen andre, der skulle have mig. Og han skulle nok finde mig uanset, hvor lang tid. Finde mig, dét skulle han nok og så ville jeg blive skamferet. Eller slået ihjel. Jeg foretrak så at blive slået ihjel, hvis det endelig skulle være.” (Helle:20).

Denne frygt for den voldelige partner driver på et tidspunkt både Helle, Mette og Kristina så langt ud, at den eneste mulighed de ser for at stoppe volden er at slå deres

partner ihjel. Både Helle og Mette oplever på et tidspunkt at stå med en kniv i hånden og fantasere om at stikke ham ihjel, hvor Kristina beskriver sine tanker således:

"[...] og når jeg kørte hjem, så kørte jeg bare og tænkte på, hvordan fanden jeg kunne slå ham ihjel og det mener jeg. Jeg tænkte alle mulige mærkelige måder, rottegift og.. bare for at slippe af med ham. Fordi jeg kunne simpelthen ikke holde ud at skulle hjem til ham." (Kristina:13).

I forbindelse med dette citat er det dog interessant at have for øje, hvordan der i Kristinas tilfælde ikke er tale om samme ekstremt fysiske vold, som i både Helles og Mettes tilfælde. Citatet synes derfor at tydeliggøre, hvordan også den psykiske vold har formået at skubbe hende så langt ud, at hun på et tidspunkt så dette som den eneste løsning.

Helle fortæller som nævnt også om, hvordan hun rent fysisk stod med kniven i hånden og var klar til at gøre alvor af sine tanker:

"Så tog jeg køkkenskuffen ud og tog en kniv op, en rigtig lang, skarp kniv og så fantaserede om, at jeg ville slå ham ihjel. Jeg skulle stikke den der i hjertet af ham. Én af os ville dø af det her og lige dér havde jeg det sådan, at det skulle ikke være mig." (Helle:36).

Citatet her synes at afspejle både den frygt, men også den enorme frustration, som Helle oplever på dette tidspunkt i forholdet. En frustration over ikke at være i stand til at forlade sin voldelige mand, der driver hende så langt ud, at hun direkte siger, at hun hellere ville være i fængsel end at leve sammen med ham. Disse beskrivelser viser tydeligt, hvordan kvinderne indgående ønsker, at volden skal stoppe, men at de samtidig af flere årsager ikke formår at forlade ham. Derfor ender de tre kvinder så langt ude, at de til sidst kun kan se mord som den eneste løsning og mulighed for at få volden til at stoppe.

I relation til kvindernes manglende evne til at agere nævner flere af dem også, hvordan vold mellem en mand og en kvinde har været så ukendt et scenarie for dem på daværende tidspunkt, at de ikke har vidst, hvordan de skulle forholde sig til og reagere på dette. Flere nævner i denne forbindelse eksempelvis, hvordan ingen af deres tid-

ligere kærester har været voldelige og der heller ingen vold har været i familien, hvorfor de ikke tidligere har oplevet at skulle tackle en sådan situation. Dette fund forekommer særligt tankevækkende, da der ofte synes at være tale om, at personer, der tidligere har haft vold tæt inde på livet, er mere tilbøjelige til at opfatte dette som normen. Kvinderne her anvender således det modsatte argument, nemlig at den manglende kendskab til vold inden for de nære relationer medvirkede til, at de ikke har vidst, hvordan de skulle håndtere den.

6.2.2 Hemmeligholdelsen

I forhold til at skulle tackle det faktum, at de blev udsat for vold, nævner flere af kvinderne, hvordan de blandt andet gjorde det ved drømmen om og troen på ”det gode liv”. Helle beskriver eksempelvis dette på følgende måde: *”Og så fik jeg ligesom, at jeg havde det her glansbillede inden i mig af mor, far og børn-konstellationen, at så kunne jeg også gentage det her familie, så er VI en familie og så er vi lykkelige og har et hus og nogle børn”* (Helle:15). Citatet illustrerer altså tydeligt, hvordan Helle trods den ekstreme vold forsøgte at holde fast i drømmen om det gode liv og håbet om, at det ville vende til det bedre, hvis blot hun gjorde, som han ville have. På samme måde taler Louise om, at hun så det som sin opgave at redde sin ekskæreste og når hun gjorde dette, ville alt blive godt og Susanne taler om, hvordan hendes ”redder-gen” var med til at fastholde hende i forholdet længere end hun burde. Denne forestilling om dette glansbillede synes endvidere at komme til udtryk i måden, hvorpå samtlige kvinder fortæller, at de i et vist omfang har forsøgt at skjule problemerne over for omverdenen og udadtil forsøge at leve efter glansbillede-idealet. Både Louise og Linh beskriver blandt andet, hvordan de holdt problemerne hemmeligt for flere af deres veninder, fordi de var bevidste om, at veninderne nok ikke ville acceptere, at de blev i et sådan forhold:

”Jeg holder det jo hemmeligt, for jeg var godt klar over, at hvis det var nogle af mine veninder, der kom og sagde til mig ”Min kæreste har gjort sådan og sådan”, at så ville jeg ikke acceptere det, så ville jeg TVINGE dem til at forlade ham og jeg ville tage med dem hjem og pakke deres ting også, fordi jeg er sådan rimelig temperamentsfuld, ikke fordi jeg bliver voldelig eller sådan nogle ting, men jeg ville aldrig have accepteret det over for nogle andre. Men når man så selv er i det.. Det er altid

så nemt at være klog på andres vegne, så det var jeg godt klar over, det ikke var noget, jeg skulle fortælle til nogen.” (Louise:25).

Kvindernes forsøg på at skjule problemerne kan blandt andet forklares ud fra en antagelse om, at de ikke har kunnet identificere sig med den rolle, det ville medføre, såfremt de stod frem som værende ”kvinder udsat for partnervold”. Der er således tale om, at kvinderne er bevidste om de herskende masterfortællinger og har svært ved at identificere sig med de roller, disse fortællinger indeholder og tildeler dem. Særligt Linh synes at være utroligt bevidst om denne kategorisering som voldsoffer og beskriver, hvordan hun havde svært ved at se sig selv i denne rolle:

”Og jeg kunne simpelthen ikke forstå, fordi jeg havde aldrig været i et voldeligt forhold før og jeg havde aldrig set mine forældre skændes, så for mig var det milevidt fra mig eget billede af mig selv. Og især den fremstilling, man gerne vil over for sig selv. Også fordi jeg var så velfungerende, du ved, akademisk og professionelt og som veninde og som mor og alt muligt andet, så jeg syntes virkelig, det var HELT vildt underligt at skulle, altså alle ord som politianmeldelse og krisecenter – som jeg ikke har været på – men alle sådan nogle ting, det kunne jeg bare ikke forholde mig til.” (Linh:10).

Som citatet her illustrerer, oplever Linh en ambivalens i forhold til at indtage positionen som offer. Dette kan blandt andet forklares ved, at denne position udløser forskellige mekanismer og tilskriver Linh visse egenskaber i form af offerrollen, men samtidig fratager hende en del af ansvaret for, at hun er endt i denne position. På den ene side er hun bevidst om, at hun er udsat for vold, men samtidig har hun vanskeligt ved at identificere sig med de labels, dette medfører. Denne diskrepans mellem de faktiske hændelser og Linhs eget selvbillede skaber således en ambivalens omkring offeridentiteten. I denne forbindelse kan der stilles spørgsmålstejn ved, om denne ambivalens eventuelt kan formodes at opleves i større grad hos de kvinder, der af forskellige årsager ikke har ønsket at deltage i disse interviews. Ligeledes er det interessant i relation til specialets problemformulering, hvordan der i retten ikke er plads til denne ambivalens, da kvinden her er nødt til at anse sig selv som 100 % offer, hvis hun ønsker, at retten skal hjælpe hende med at håndtere konflikten. Graden af kvindens ambivalens i forhold til at indtage offerrollen kan således formodes også at have betydning for,

hvorvidt hun vælger at anmelde til politiet. Med dette menes, at kvindens rolle som offer forlænges i forbindelse med en anmeldelse, da en sådan tvinger hende og den voldelige partner til at forblive i de hidtidige roller som henholdsvis ”offer og voldsmand”. Derfor har kvinden således mulighed for at distancere sig fra denne offerrolle ved ikke at anmelde sagen og dermed vende tilbage til den identitet, hun havde inden det voldelige forhold.

Yderligere synes denne ambivalens og manglende identifikation med offerrollen at medføre, at kvinderne bliver længere i det voldelige forhold, da de bevidst eller ubevidst lukker øjnene for det, de udsættes for. Linh siger i den forbindelse direkte, hvordan den manglende identifikation fik betydning for, at hun blev længere i det voldelige forhold, fordi hun ikke ville have det stempel, som et brud ville medføre: *”Jeg tror, den største hurdle var mig selv, fordi jeg ikke ville, jeg kunne ikke finde ud af at identificere mig selv, som et voldsoffer. På noget plan [...] Så jeg blev i det i længere tid, fordi jeg faktisk ikke ville.”* (Linh:10)

6.2.3 Vendepunktet

Til trods for de oven for beskrevne fastholdende faktorer er det dog lykkedes kvinderne efter flere år at komme ud af forholdene. I relation til bruddet, beskriver flere, hvordan de pludseligt en dag har oplevet en form for hidtil uset styrke, der har gjort dem i stand til at afslutte forholdet. Helle beskriver denne oplevelse meget indgående som en følelse af lys, der gjorde hende i stand til at se muligheden for at slippe væk:

”Og da han rammer første gang sådan henover ryggen eller røven, så er det ligesom der sker et eller andet. Som om der bliver tændt en kæmpe projektør nedover mig (viser med hænder og arme, hvordan det føltes). Jeg er sikker på, jeg var den eneste, der så det, det har været inde i mig selvfølgelig, men det føltes som om, der kom sådan et projektørlys ned over det hele og i min bevidsthed var det lige som om, jeg vågnede. Jeg vågnede op fra et eller andet. En sovende tilstand. Lammet. Der, hvor jeg ikke kunne sige ”jeg” og planlægge eller reflektere over mit eget liv, der vågnede jeg op fra. Og så slog han videre, mens jeg var vågnet i mellemtiden, ik’? Og det rørte mig OVERHOVEDET ikke, for jeg vidste, det var de sidste slag, jeg ville få.” (Helle:42).

Citatet her synes at være meget beskrivende for den måde, hvorpå kvinderne har været lammet af frygten og virkelighedsforvrængningen og dermed ude af stand til at handle. Dette til trods for, at de alle gennem længere tid et eller andet sted har været bevidste om, at de har befundet sig i et meget usundt og uligevægtigt forhold. Kristina forklarer blandet andet, hvordan hun gennem længere tid gik og ventede på, at der skulle opstå en situation, hvor hun følte, at hun havde *"en lovlige grund til at sige farvel og tak."* (Kristina:5). Kristina går altså gennem længere tid og venter på vendepunktet, hvilket også gør sig gældende i flere af de andre kvinders fortællinger. Det forekommer derfor bemærkelsesværdigt, hvordan flere af kvinderne har haft oplevelsen af meget pludseligt og nærmest fra den ene dag til den anden at have fået styrken til at forlade deres partnere, som Susanne beskriver således: *"Og så siger min krop bare, at nu skal jeg væk derfra. Jeg har ikke turdet før, men det er som om, at jeg får fuldstændig styrke til at gøre det."* (Susanne:8). Det ses altså, hvordan frygten pludseligt en dag bliver tilsidesat til fordel for det enorme ønske om at slippe væk fra volden. Efter bruddet sidder frygten dog stadig i høj grad i kvinderne, og Louise fortæller direkte, hvordan hun efterfølgende: *"[...] har været sindssygt bange for, at han ville slå mig ihjel."* (Louise:35).

Gennem de respektive interviews er det ikke alle kvinderne, der tillægger vendepunktet lige stor værdi, ligesom det også er forskelligt, hvor dramatisk kvinderne fremstiller disse brud, men fælles for samtlige fortællinger er dog, hvordan de forud for bruddet gennem længere tid har været bevidste om, at et brud har været nødvendigt for dem. Flere af kvinderne har ikke været i stand til at opsøge bruddet selv, hvilket har sat dem i en afventende og fastholdende position, indtil de pludseligt en dag har oplevet at have styrken til at forlade manden og volden.

Som det ses gennem ovenstående fortolkning af kvindernes fortællinger om, hvad der har fastholdt dem i de voldelige forhold og dermed afholdt dem fra et brud langt tidligere, er det særligt den psykiske nedbrydning og frygten, der tillægges værdi i fortællingerne. Dette psykiske aspekt er således med til, at kvinden mister sig selv og dermed ikke handler i overensstemmelse med, hvad der rent rationelt giver mening. Dette synes særligt tydeligt i Linhs citat, hvor hun forklarer, hvordan hun selv ville reagere, hvis en af hendes veninder stod i samme situation. Kvinderne er altså i flere tilfælde bevidste om dette i større eller mindre grad, hvorfor de også forsøger at skjule pro-

blemerne for omgivelserne. Dette aspekt leder til næste analytiske fund, der tager udgangspunkt i kvindernes forhold til omgivelsernes passivitet.

6.3 Omgivelsernes berøringsangst?

Et yderligere fund, der er fremkommet i fortolkningen af det empiriske materiale, handler som oven for nævnt om, hvordan flere af kvinderne er bevidste om omverdens syn på partnervold og dermed søger at skjule problemerne i hjemmet. Dette både under forholdet, men også efterfølgende, hvor flere taler om emnet som et tabu, der indeholder stigmatiserende fordomme over for kvinderne. Således trækker flere af kvinderne igen på de herskende masterfortællinger, der tildeler dem en offerrolle, de har svært ved at identificere sig med. Italesættelsen af dette perspektiv er dog ikke fælles hos alle kvinderne, hvorfor dette afsnit søger at illustrere de forskelligrettede oplevelser heraf. Groft sagt synes der at være tale om to opfattelser i forhold til, hvordan omverdenen har håndteret den vold, kvinderne har været udsat for. Hvor særligt Helle og Mette har en oplevelse af manglende hjælp fra omverdenen, forekommer Linh, Kristina, Susanne og Louise mindre bebrejdende og mere reflekterede over de faktorer, der har spillet ind i forhold til, at ingen har grebet ind, mens volden har stået på. Hertil er det dog værd at have in mente, hvordan Helle og Mette har været udsat for ekstrem fysisk vold, hvorimod de ting, som især Kristina, Susanne og Louise har oplevet, overvejende har været af psykisk karakter. Dette kan således formodes at spille ind i forhold til, hvor mange i kvindernes omgangskreds, der har vidst, hvad der har foregået i de enkelte tilfælde og derfor reelt set har haft mulighed for at gribe ind. Generelt for kvinderne er dog, hvordan deres lave selvværd, virkelighedsforvrængningen og følelsen af skam over at være offer for partnervold, som blev skitseret oven for, får betydning for, at kvinderne søger at skjule problemerne og derfor gør det sværere for omgivelserne at hjælpe.

Både Mette og Helle fortæller blandt andet om deres frustrationer over, hvordan flere i deres omgangskreds – og i Helles tilfælde ”hele byen” – har vidst, hvad der foregik i hjemmet, men at de samtidig har en oplevelse af, at ingen har gjort noget for at hjælpe dem:

”Og så min mors kollega på den anden side. Hun sagde én gang noget til min mor, hun sagde ”Jamen det er så frygteligt at høre ovre fra Helle, nogle gange skriger hun bare så højt [...] Det viste sig, at hele byen vidste det. Det har jeg sådan efterhånden fundet ud af, selvfølgelig gjorde de det, lille by.” (Helle:16-17).

Efterfølgende er Helle dog blevet klar over, hvordan familien dengang anså det som et bevidst valg fra hendes side, at hun blev hos ham på trods af volden og de var således dengang uforstående over for, at hun gjorde det af frygt:

”Og min far han troede virkelig, at jeg valgte jo, at gå tilbage til ham. Han kunne jo ikke blive ved med at.. altså han havde hjulpet mig, men når jeg så selv ville tilbage, så kunne han jo ikke blande sig i det. Og det der jeg så forklarer dem ”Jamen jeg valgte det jo ikke, jeg valgte det jo kun lige de første måneder indtil den dag, han hev mig af cyklen”, det har de ingen anelse om, eller det ved de så NU, fordi jeg har fortalt det. Kan et menneske leve så ufrit, så fanget og så mishandlet midt i vores lille idylliske by? Ja, det kan de.” (Helle:38-39).

Både Mette og Helle synes som nævnt at give udtryk for en form for frustration over den manglende hjælp fra folk, der har været vidne til, hvad der foregik. Helle fortæller blandt andet også, hvordan hendes selvmordsforsøg heller ikke fik personalet på sygehuset eller hendes familie til at reagere. I relation hertil taler Mette om, hvordan hun ville ønske, at samfundet i højere grad var indrettet således, at der var mulighed for at hjælpe kvinderne uden, at kvinden selv skulle opfordre til eller have et decideret ønske om dette. Her påpeger hun eksempelvis, hvordan det anses som værende et tabuiseret emne, som folk negligerer tilstedeværelsen af, ligesom hun anser det som problematisk, at man ikke kan gribe ind uden kvindens accept. I forhold til Mettes beskrivelse af partnervold som et tabuiseret emne fortæller også Kristina, hvordan hun tror, at folk i hendes omgangskreds har undladt at gribe ind, da: *”Det er sådan et lidt touchy emne.” (Kristina:16).* I forhold til Helles og Mettes frustrationer over den manglende hjælp fra omgivelserne kan det dog diskuteres, hvilke muligheder omgivelserne reelt set har haft for at gribe ind, så længe kvinderne ikke selv har ytret et direkte ønske herom. For eksempel har Helles læge tilbudt hende hjælp til at anmelde volden, hvilket hun dog ikke ønskede på daværende tidspunkt. Derudover kan det diskuteres, hvilke muligheder der ellers har været for at hjælpe, da omgivelserne mu-

ligheder for at gøre noget mod kvindens vilje er begrænsede, som Susannes familie eksempelvis har forklaret hende efterfølgende: ”Men de har også sagt, at de vil ikke bare fjerne mig fra ham [...] Så kunne de jo tage ned og binde mig og fjerne mig fra fysisk, men mit hoved ville det ikke og min krop ville det ikke, men det var frustrerende, fordi de kunne se, at jeg led under det.” (Susanne:24).

Til forskel fra Helle og Mette synes Kristina, Linh, Susanne og Louise som nævnt ikke at italesætte denne manglende hjælp på samme måde. I stedet siger Kristina eksempelvis, at hun er i tvivl om, hvordan hun havde reageret, hvis der var nogle, der havde forsøgt at få hende til at forlade ekskæresten. Ligeledes påpeger Linh, at hun ikke var parat før og at det derfor sandsynligvis ikke havde hjulpet, hvis andre havde forsøgt at få hende til at forlade den voldelige partner. Hertil er det endvidere bemærkelsesværdigt, hvordan samtlige kvinder i større eller mindre omfang har forsøgt at skjule de ting, de har været udsat for, men at der samtidig synes at være forskel på deres måde at forholde sig til omverdenens håndtering af de ting, der ikke har været mulige at skjule. Der synes således i forhold til kvindernes oplevelse af hjælpen udefra at være forskellige oplevelser heraf. Dette fund bør dog sættes i relation til de tidligere beskrevne perspektiver på kvindernes syn på offerrollen, da dette må formodes at have betydning for, hvilke overvejelser de gør sig i forhold til ønsket om hjælp udefra.

6.3.1 Manglende motivation for anmeldelse

I relation til ovenstående tanker omkring omgivelsernes muligheder for at hjælpe vurderes det endvidere relevant at belyse kvindernes overvejelser omkring det at anmelde deres voldelige partner til politiet. Udover at have afgørende betydning for, hvorfor kvinderne bliver så relativt længe i det voldelige forhold, ses det også tydeligt, hvordan frygten har betydning for, hvorvidt kvinderne har valgt at anmelde deres tidligere partner til politiet. Mette påpeger direkte, hvordan frygten har haft indflydelse på hendes beslutning:

”Altså det, der holdte mig tilbage fra det, for det første så var det børnene og turde bare ikke! Jeg var simpelthen for bange for ham. Selvom jeg boede på krisecenteret,

vidste han, hvor jeg var henne, han opsøgte mig og jeg havde vagter på, når jeg var ude at gå. Så jeg turde simpelthen ikke..” (Mette:4).

Som det ses her spiller frygten en afgørende rolle for Mette, men også Helle påpeger flere gange direkte, hvordan frygten for hendes voldelige partner overskyggede alt andet. Dette kom i Helles tilfælde så langt ud, at hun, mens hun var i forholdet, forsøgte at begå selvmord blot for at slippe for volden. Den evige frygt for ham var således i Helles tilfælde blevet større end frygten for at dø. Alligevel vælger Helle ikke at anmelde sin ekstremt voldelige partner til politiet trods hendes læges opfordringer hertil: *”For mig var han jo både tankelæser og kunne se igennem vægge, og så ville han bare afhøre mig indtil, han fik at vide, at jeg havde gjort det, så jeg skulle ikke anmelde nogen” (Helle:30).* Her ses det, hvordan frygten spiller en afgørende rolle for Helle, mens hun stadig er i det voldelige forhold, men også efter hun har forladt ham, synes frygten at have afgørende betydning for hendes beslutning om heller ikke efterfølgende at anmelde volden: *”Fordi jeg vidste godt, at han højst sandsynligt kunne finde på at mene det der med, at han ville opsøge mig og skamfere mig og måske slå mig ihjel. Så jo større afstand, jeg kunne få til ham, jo bedre” (Helle:47).* Til trods for eller måske netop på grund af denne frygt og frustration er hun på dette tidspunkt ikke i stand til at forlade eller anmelde sin daværende kæreste. Kvindernes fortællinger om, hvorfor de i deres tilfælde ikke på noget tidspunkt har valgt at anmelde hændelserne til politiet kan blandt andet sættes i relation til anklagerens oplevelse af, at de sager, der ellers anmeldes som oftest ikke bliver til mere end blot en anmeldelse:

”Altså vi får mange anmeldelser om dem, men der er ikke så mange af dem, der bliver til noget. Dels, så er der mange af de her sager, hvor kvinderne ikke ønsker, at sagen skal for retten og ikke ønsker at afgive vidneforklaring og ikke er blevet vejledt om vidnefritagelsen. Og når de så bliver vejledt om den..” (Anklager:3).

Anklagerens oplevelse af kvindernes manglende lyst til at få deres sag for retten eller optræde som vidne synes dermed at kunne forklares ud fra kvindernes fortællinger om frygten for deres tidligere partnere. Aspektet omkring muligheden for vidnefritagelse er noget, der også ses i interviewet med Susanne, der har anmeldt sin ekskæreste for identitetstyveri. Susanne var dog ikke bevidst om muligheden for vidnefritagelse, men synes at overveje dette, da jeg under interviewet fortæller hende om mulighederne

herfor. I denne sammenhæng fortæller hun også om de tanker, hun har gjort sig omkring at skulle se sin ekskæreste igen i forbindelse med en eventuel retssag:

”Fordi jeg tænker på, at han skal ikke sidde et sted, hvor han kan sende mig nogle øjne eller en pistolfinger eller.. [...] Jeg har faktisk ikke lyst til at skulle derop og så skulle møde ham udenfor. Med nogle tilråb af nogen art, det har jeg ikke.” (Susanne:34).

Her ses det således, hvordan frygten for ekskæresten også stadig sidder i Susanne til trods for eller måske netop fordi, hun har valgt at anmelde ham for nogle af de ting, han har gjort. Helle fortæller ligeledes, hvordan hun efter bruddet overvejede at anmelde sin tidligere partner, men i sidste ende konkluderede, at: *”jeg skulle bryde alle de bånd til ham, som jeg overhovedet kunne og det var også, at jeg skulle ikke have en sag kørende.”* (Helle:47). Helle var således på daværende tidspunkt meget bevidst om, at en politianmeldelse formentlig ville medføre, at bruddet mellem hende og den voldelige partner ville blive trukket i langdrag, hvilket også er et aspekt, som Louise har haft med i sine overvejelser. Dette fortæller hun blandt andet om, da hun spørges ind til, om hun på noget tidspunkt er blevet opfordret til at anmelde sin ekskæreste:

”Nej, faktisk ikke. Altså tværtimod. Mødrehjælpen og min advokat har jo nærmest det modsatte, fordi de ved, hvad udfaldet oftest er, at jeg vil jo ikke få en skid ud af det andet end, at jeg ville skulle kæmpe en kamp mod ham, som jeg formentlig ikke vil kunne vinde. Og alle de ressourcer, som jeg skulle bruge på det og alle de ting, jeg skulle udsættes for uden, at jeg egentlig ville få noget sådan særligt ud af det. Jeg ville ELSKE at kunne få ham dømt for vold.” (Louise:31).

Der synes således udover frygten også at være tale om andre faktorer, der har betydning for, hvorvidt kvinderne har valgt at anmelde. Her har eksempelvis Louises advokat frarådet hende dette, da han har vurderet chancerne for et positivt udfald for små i forhold til den proces, hun skulle igennem i forbindelse med en retssag. Også flere af de andre kvinder er blevet frarådet at anmelde deres tidligere partner, dette blandt andet af politiet, hvilket vil belyses yderligere i det følgende.

6.3.2 Politiets håndtering

I forhold til at anskue kvindernes oplevelse af omgivelsernes håndtering som et fund synes det endvidere at fremkomme tydeligt, hvordan kvindernes oplevelse af særligt mødet med politiet og politiets håndtering fylder i deres respektive fortællinger. Generelt for alle fortællingerne er, hvordan kvinderne sidder med en oplevelse af, at politiet ikke er i stand til at gøre noget for at hjælpe dem. Dette udmønter sig i flere tilfælde således, at kvindernes tillid til politiet: ”*kan ligge på et meget lille sted.*”, som Linh formulerer det (Linh:14). I denne forbindelse er det naturligvis relevant at medtænke, hvilke typer af vold eller kriminalitet generelt, som kvinderne har kontaktet politiet med henblik på, da dette må formodes at være af stor betydning for, hvordan politiet håndterer sagen. Dette spænder vidt fra eksempelvis hærværk og spirituskørsel til identitetstyveri, kidnapning og fysisk vold. Flere af kvinderne har i den forbindelse også været i kontakt med politiet omkring forskellige forhold, som de dog ikke har anmeldt. Nedenstående tabel 1 illustrerer hvilke kvinder, der har anmeldt og hvilke forhold, de har politianmeldt deres tidligere partner for.

Tabel 1

Navn	Politianmeldt
Helle	Ikke anmeldt
Mette	Ikke anmeldt
Louise	Ikke anmeldt
Susanne	Identitetstyveri
Kristina	Spirituskørsel
Linh	Fysisk vold

I forhold til kvindernes tillid til politiet synes det relevant at trække på lektor i kriminologi, Lars Holmbergs perspektiver på symbolsk politiarbejde og herunder særligt det, han kalder ”Det repræsentative politi”. Tanken er her, at borgernes tillid til politiet blandt andet påvirkes af borgernes oplevelse af, at politiet repræsenterer deres interesser (Holmberg 2015:134). På baggrund af kvindernes fortællinger om, hvordan de i de tilfælde, hvor de søgt hjælp hos politiet, ikke har haft oplevelsen af, at politiet gjorde en indsats for at hjælpe, synes dette således at stemme overens med Holmbergs perspektiver på det repræsentative politi. Flere af kvinderne har således været i kon-

takt med politiet, men nævner i denne forbindelse alle eksempler på, hvordan de oplever, at politiet ikke er interesserede eller har mulighed for at hjælpe dem i den situation, de står i. Kristina forklarer eksempelvis dette således:

”Min veninde er politibetjent og hende havde jeg spurgt om nogle ting – det er efter, at jeg var gået fra ham – og der blev jeg henvist til en politibetjent, som jeg faktisk havde en rigtig lang snak med. Hvor det også endte med, at der ikke kom noget ud af det. Hun sagde ”Du kan godt anmelde det, men jeg tror ikke på, du får noget ud af det”.” (Kristina:24).

I Kristinas tilfælde er der altså tale om en indirekte opfordring til ikke at anmelde de ting, hun er blevet udsat for, da betjenten vurderer, at der højst sandsynligt ikke ville komme noget ud af det. Louise har i forbindelse med ekskærestens efterfølgende stalking ligeledes forsøgt at søge hjælp hos politiet, hvor hun dog heller ikke oplevede, at der var hjælp at hente, hvilket hun blandt andet beskriver således:

”Men så i forbindelse med, at han flyttede til [by], så var jeg så inde forbi politistationen, hvor der sidder en, som hedder Jens Nielsen, som er ham, man skal snakke med, hvis man skal have udstedt et tilhold. Og han var bare den største nar. Han spurgte ikke ind til noget, han var kun interesseret i [...] ”hvorfors er du flyttet?”. ”Jamen fordi han har stalket mig og han har været voldelig”. ”Det er ikke bare noget, du gør for at kunne stå godt, når du skal i retten med forældremyndigheden?”. Hvor jeg var sådan ”Jo jo selvfølgelig, jeg har sagt mit job op og så har jeg skredet fra alle mine venner. Jeg har boet i København, ja selvfølgelig har jeg skrottet hele mit liv, cuttet alle kontakter, sagt mit job op og flyttet til Nordjylland, hvor jeg render rundt og er arbejdsløs og jeg kender min mor og far, selvfølgelig har jeg gjort det bare for at irritere min ekskæreste”. Og uanset hvad jeg sagde, så sad han og kom med referencer til hans ekskone og hvordan hun var besværlig, hvor jeg var sådan lidt, det kan godt være, du har en irriterende ekskone, men det har ikke en skid med mig at gøre. Det var sådan en ulv, der vogter får og han var ikke interesseret i at høre noget som helst.” (Louise:21).

På samme måde som både Kristina og Louise fortæller Linh, hvordan hun i forsøget på at anmelde sin ekskæreste for vold oplevede politiet meget negativt. Dette på bag-

grund af manglende information fra deres side, men særligt også fordi hun oplevede, at de forsøgte at lukke hendes sag meget hurtigt til trods for, at hun havde billeder og lydoptagelser som beviser. Dette udmønter sig i Linhs tilfælde i en skuffelse og manglende tillid til politiet, selvom hun ellers tidligere har set sig selv som værende meget autoritetstro. Linhs negative oplevelse af politiets håndtering forstærkes yderligere af, at den betjent hun afgiver forklaring til synes at negligere de ting, hun har været udsat for:

"[...] så siger han så "Nu er det heller ikke værre, du har jo ikke haft nogle åbne brud eller skulle syes.". Og da han sagde det, så blev jeg bare sådan lidt "Hvad fanden laver jeg egentlig her?!". Jeg blev virkelig slået ud af det og jeg tænkte sådan "Nå, men nu rejser jeg mig op og går!". For hvis det er hans attitude, at det faktisk ikke er værre at blive slået gennem tre år i sit eget hjem af en, som man egentlig har tillid til, så ved jeg sgu ikke, hvad der.. Altså jo, selvfølgelig er mord værre, det har han da ret i og selvfølgelig er åbent benbrud jo værre og hvis han havde snittet mig, havde det selvfølgelig også været værre, men det er jo stadig kriminelle forhold." (Linh:16-17).

Interessant ved netop dette citat er også, hvordan diskrepansen mellem Linhs subjektive forståelsesniveau og betjentens realistiske forståelsesniveau bliver meget tydelig. Linh forholder sig til de ting, hun har været udsat for og som hun har oplevet som overgreb, mens betjenten i højere grad forholder sig til paragraffer og bevisførelse, hvilket giver Linh en følelse af, at betjenten ikke tager hende alvorligt.

I relation til kvindernes frustration over politiets manglende indsats argumenterer Holmberg blandt andet for, hvordan det symbolske politiarbejde kan medvirke til at genoprette den sociale orden, som forbrydelsen har medført. Dette hovedsageligt via politiets optræden som politi, det vil sige i form af efterforskning af den respektive sag, da dette vil have symbolsk betydning for anmelderen – uanset om indsatsen medfører en opklaring af sagen eller ej (Holmberg 2015:147). I forhold til kvindernes fortællinger synes det netop centralt, hvordan flere af dem oplever, at politiet har et ønske om hurtigt at lukke sagen eller helt opfordrer kvinden til ikke at anmelde forholdene. Denne meget lidt imødekommende tilgang til dét, kvinderne har været udsat for

får således betydning for, at kvindernes tillid til politiet mindskes, hvilket ifølge Holmberg kunne undgås ved en mere imødekommende indsats fra politiets side.

I forhold til mødet med politiet peger både Linh, Louise og Susanne på, hvordan kvindens ressourcer er vigtige i forhold til at skulle anmelde eller på anden måde møde det offentlige system, da dette oftest medfører en krævende proces for kvinden. Dette har Louise eksempelvis har gjort sig følgende tanker omkring:

”Og der tænker jeg også i forhold til mig kontra nogle andre personer, at jeg er sådan rimelig gennemslagskraftig og jeg er altså også rimelig ressourcestærk og jeg har en masse ting i rygsækken, som gør, at jeg har kunne klare mig gennem den her tur. Hvor jeg tænker, at dem, der ikke klarer sig, at det er der fandme ikke noget at sige til.” (Louise:34).

Interessant ved dette citat er dog, hvordan Louise til trods for, at hun anser sig selv som gennemslagskraftig og ressourcestærk alligevel har valgt ikke at anmelde sin ekskæreste til politiet, selvom hun på et tidspunkt også nævner, hvordan hun ville elske at få ham dømt for vold. Her synes således at være tale om, at Louise og måske flere af de andre kvinder vælger ikke at anmelde som en del af en rationel og strategisk vej videre i livet. En vej, hvor hævn, retfærdighed og straf bevidst underprioriteres til fordel for at komme videre fra alt det, de allerede har været fastholdt i alt for længe. At kvinden bevidst fravælger at anmelde sker således på bekostning af kollektive og samfundsmæssige idéer om retfærdighed og straf, men til gengæld får hun nu muligheden for at komme videre. Set ud fra et fænomenologisk perspektiv er der tale om, at kvindens formål og interesser bestemmer, hvordan hun agerer. Dette er i højere grad praktisk end teoretisk orienteret, hvorfor idéen om retfærdighed og straf tilside sættes til fordel for kvindens egne praktiske muligheder for at komme videre (Schutz i Zahavi og Overgaard 2005:181). Også her kan der dog stilles spørgsmålstegn ved, hvorvidt sammensætningen af informanter har betydning for det billede, der tegner sig i denne forbindelse. Da alle de interviewede kvinder vurderes relativt ressourcestærke må det formodes, at såfremt sammensætningen af informanter havde set anderledes ud, ville der også være fremkommet et andet billede af deres oplevelse af mødet med politiet.

6.4 Juraens mangler

I forlængelse af ovenstående skitsering af, hvordan flere af kvinderne har oplevet politiet som afvisende over for at anmelde partnervolden, synes det relevant at belyse denne oplevelse fra flere vinkler end den fænomenologiske tilgang, som anlægges ved blot at anskue problemstillingen ud fra kvindernes perspektiv. På baggrund af nærværende speciales mere redegørende afsnit omhandlende de juridiske paragraffer, som psykisk vold kan henføres til, kommer det allerede her til udtryk, hvordan der forekommer visse begrænsninger i forhold til at anskue fænomenet ud fra en mere juridisk orienteret tilgang. Dette ses som tidligere nævnt særligt i forbindelse med, hvilke relativt få paragraffer i straffeloven, der synes at kunne indfange handlinger, der kan defineres som psykisk vold. Også gennem de to interviews med henholdsvis anklageren og dommeren fremkommer det, hvordan personer, der ellers til dagligt beskæftiger sig indgående med straffelovens indhold og dermed muligheder for anvendelse, har svært ved herudfra at placere psykisk vold i en juridisk kontekst. Der synes blandt anklager og dommer at være enighed om, at handlinger som eksempelvis trusler og frihedsberøvelse begge er eksempler på noget i straffeloven defineret, som kan karakteriseres som psykisk vold. Derudover synes hverken anklageren eller dommeren dog at kunne komme med eksempler på former for psykisk vold, der kan henføres til konkrete paragraffer. På baggrund heraf påpeger begge også, hvordan de yderst sjældent eller aldrig oplever at have sager, der udelukkende baseres på handlinger, der kan defineres som psykisk vold:

”[...] fordi vi ser dem næsten ikke, hvis ikke der har været noget fysisk også. Så på den måde er de ikke en særskilt kategori for os, men det indgår jo i mange af sagerne, som vi snakkede om både med trusler selvfølgelig, i seksuelle krænkelser er der jo også noget psykisk vold, i voldtægtssager...” (Dommer:6).

Som det ses her taler dommeren dog om, hvordan det psykiske aspekt ofte får betydning i de sager om partnervold, der ender i retten. Hun karakteriserer derfor den psykiske vold som ”momenter i sagen”, der eventuelt kan ses som en skærpene omstændighed, men ikke som direkte selvstændige sager. Dette aspekt er også Susanne opmærksom på i forbindelse med at have anmeldt sin ekskæreste til politiet. Susanne har udelukkende anmeldt sin ekskæreste for identitetstyveri, som hun havde klare be-

viser for, men ikke de hændelser, hun definerer som psykisk vold. Hertil forklarer hun også, hvordan hun gennem processen er blevet opmærksom på, hvordan hun havde været bedre stillet i en retmæssig sammenhæng, såfremt volden i højere grad havde været af fysisk karakter, da dette ville give et andet grundlag for bevismateriale:

”Jeg har ikke fået bank, for hvis jeg havde fået det, har jeg fundet ud af, så var jeg meget nemmere stillet hele vejen rundt og jeg synes, det er skræmmende, for psykisk vold det er eddermandme skræmmende! [...] Hvis der var blod, så havde jeg været nemmere stillet hele vejen rundt og det er det samme som, når man har stress, det er også nemmere at have et brækket ben end at have stress. Og sådan er det med psykisk vold og blod.” (Susanne:9).

Susanne siger her, hvordan hun finder det skræmmende, at hendes muligheder er så begrænsede i og med, at hun ikke har været udsat for decideret fysisk vold, men ”kun” psykisk vold. Dette citat kan blandt andet sættes i relation til, hvordan de eksempler Helle giver og som hun betegner som ”noget af det værste, jeg har oplevet” (Helle:25) ikke er ting, der ville kunne anmeldes ved hjælp af straffelovens definitioner på strafbare handlinger. Der synes således at være en væsentlig forskel på, hvordan de forskellige former for vold anerkendes i en retslig sammenhæng, da denne anerkendelse synes at ligge implicit i straffelovens definitioner af, hvad der er kriminaliseret.

I forbindelse med, hvordan den psykiske vold ofte vil have sine begrænsninger i en retsmæssig sammenhæng grundet de manglende beviser herfor, taler dommeren om, hvordan hun derfor må dømme ud fra en troværdighedsvurdering eller må sige, at det ikke med den fornødne sikkerhed kan bevises, at der er sagt eller gjort dét, som tiltalen lyder på. Samtidig påpeger hun dog, at dette sjældent sker, da anklageren i de fleste tilfælde allerede har vurderet bevisbyrden på forhånd. Ofte vil den forurettede kvinde være et af de eneste vidner i sagen og her peger anklageren og dommeren, som før nævnt på, hvordan hun ofte vælger at benytte sig af muligheden for vidnefritagelse. Derudover må flere af kvindernes oplevelse af, at politiet opfordrer til ikke at anmelde ligeledes formodes at have betydning for, at disse sager sjældent ender i retten, som også er dommerens erfaring. I denne forbindelse kan politiets opfordringer om

ikke at anmelde sagerne dog anses som et forsøg på at beskytte ofrene mod at anmelde sager, der af forskellige årsager sandsynligvis ikke vil få medhold i en retssag.

6.4.1 Konflikt som ejendom

I forbindelse med ovenstående tanker omkring betydningen af muligheden for vidnefritagelse fremkommer der af dommerens og til dels anklagerens interviews dog en interessant pointe. Begge påpeger, hvordan anklageren i visse tilfælde kan vælge at køre sagen til trods for, at forurettede måske har ønsket at trække sin anmeldelse tilbage eller måske slet ikke anmeldt dette. Således kan konflikten gå fra at være en privat til en offentlig tiltale:

”Det er nok mere det her spørgsmål om, at når man én gang har anmeldt noget, så er det ikke den forurettedes valg, om samfundet eller staten, som jeg repræsenterer som anklager, ønsker at føre den her sag. Jeg har en sag lige nu med en mand, som er blevet stukket i benet af sin samlever og han ringede, fordi han blev jo stukket i benet med en kniv af sin samlever med et ønske om, at hun skulle stoppe, men han ønskede ikke videre. Og der blev jeg nødt til at vejlede ham om, at sådan fungerer det altså ikke. Politiet kan jo godt få hende til at stoppe, men det er så grov en forbrydelse, at den vil vi fortsætte med. Også selv HAN ikke har behov for eller har ønske om, at hun skal straffes for det, så har vi som samfund et ønske og behov for, at man ikke render rundt og stikker hinanden med knive.” (Anklager:5).

Anklageren påpeger her et meget vigtigt perspektiv i forhold til samfundets pligt til at vise, at sådanne handlinger ikke accepteres. Perspektivet synes endvidere at kunne relateres til Christies perspektiver på konflikt som ejendom, da anklageren i citatet direkte påpeger, at forurettede ikke længere har andel i sagen. Her peger anklageren i stedet på samfundets pligt til at statuere et eksempel over for andre, hvilket dermed kan sættes i relation til straffens almenpræventive funktion. I forhold til anklagerens tanker herom synes det interessant at inddrage Susannes tanker om, hvilke muligheder hun har oplevet, at det strafferetlige system besidder i forhold til at hjælpe hende og ikke mindst hendes psykisk meget ustabile ekskæreste:

”Ja, så jeg synes jo, han er til fare for sig selv, han er til fare for andre, han er utilregnelig og han er truende. Men det er ikke nok. Det SKAL gå udover en eller anden, der bløder, inden der sker noget, det er min fornemmelse, at jeg har det sådan og det er min frustration.” (Susanne:20).

Susannes frustrationer går således i høj grad på, at politi og retsvæsen er uden mulighed for at handle så længe, hendes ekskæreste endnu ikke har forvoldt fysisk skade på sig selv eller andre. Til forskel fra anklageren taler dommeren i denne forbindelse om, hvordan hun i forhold til netop denne type sager i højere grad anser retten som ”brandslukker” end en egentlig konfliktløser eller præventivt virkende foranstaltning. Denne opfattelse synes således at stemme overens med Susannes tanker i ovenstående citat, da denne ”brandslukker-effekt” udelukkende er mulig i det omfang, hvor ekskæresten bliver været fysisk voldelig og der er bevis herfor. Der er således fra retssystemets side ikke mulighed for at tage hånd om de signaler, han allerede på nuværende tidspunkt udviser over for Susanne. Dommeren sammenligner i denne forbindelse også det strafferetlige system med det civile system, hvor der er mulighed for at henvise til, at parterne selv tager ansvar for konflikten og løser denne. Strafferetssystemet har ikke samme mulighed, idet der her kun er mulighed for straf eller frifindelse og den egentlige konflikt er dermed ude af parternes egne hænder.

I relation til ovenstående beskriver den norske kriminolog, Kristin Skjorten i indledningen til sin bog ”Lov og rett mot familievold?”, hvordan hun oplever den strafferetlige forfølgelse i sager omkring partnervold. Hun plæderer blandt andet for, hvordan samfundets ønske om strafferetlig indgriben over for den voldelige partner ikke altid synes at være sammenfaldende med forurettedes ønsker. Hun peger her særligt på, hvordan den øgede strafferetlige indgriben får betydning for, hvordan offeret fratages sine muligheder for at vurdere, hvorvidt de ønsker sagen for retten eller ej (Skjorten 2002:9).

7. Diskussion

I forhold til den strafferetlige indgriben i sager omhandlende partnervold kan det med udgangspunkt i Kristin Skjørtens ovennævnte tanker diskuteres, i hvor høj grad samfundets ønske om straf til gerningsmændene stemmer overens med kvindernes egne ønsker om, hvordan konflikterne håndteres. Der er således tale om to sider af denne problemstilling, der synes at tage to forskelligrettede, men begge meget relevante og væsentlige hensyn. På den ene side synes det med udgangspunkt i befolkningens generelle retsfølelse samt idealer om straf og retfærdighed naturligt, at omgivelser og politi tager hånd om konflikterne for disse udsatte kvinder og den voldelige mand dermed får en passende straf. Denne retfærdighedsorienterede tankegang synes at udgøre en så fundamental del danske samfund, at dette naturligvis også må gøre sig gældende i forhold til konflikter omhandlende psykisk partnervold. Dette formodes blandt andet på baggrund af afsnit 2.1 ”historisk blik”, hvor der argumenteres for, at psykisk vold i dag anses som et socialt uacceptabelt fænomen, ligesom der i afsnit 2.3 redegøres for de individuelle og samfundsmæssige omkostninger af partnervold. I et forebyggelsesmæssigt perspektiv kan der på baggrund af tanker omkring straffens almen- og individualpræventive virkning ligeledes argumenteres for, at mænd, der udsætter deres partnere for psykisk vold, bør straffes.

På den anden side kan problemstillingen anskues med udgangspunkt i Christies perspektiver på konflikt som ejendom. Herved kan der argumenteres for, at en politianmeldelse og eventuel retssag måske føles som et nyt overgreb for den enkelte kvinde. Både fordi hun hermed påtvinges en retssag, men samtidig også ifølge Christie fratages sin evne til medbestemmelse i denne retssag. En retssag, som det gennem analysen har vist sig, at kvinderne reelt set ikke ønsker eller måske ikke ønsker at være en del af og dermed benytter sig af muligheden for vidnefritagelse. Kvindernes oplevelse af fratagelse af retten til medbestemmelse stemmer dog ikke overens med Christies teoretiske perspektiver herpå, da flertallet af kvinderne i nærværende undersøgelse ikke har ønsket at være en del af en retssag. Der er således ikke tale om en decideret fratagelse, men nærmere et ønske fra kvindernes side om ikke at være en del af hele den proces, som en politianmeldelse medfører. Omvendt kan der argumenteres for, at retssystemets manglende muligheder for at håndtere disse sager kan anses som en fratagelse af kvindernes muligheder for at få hjælp. Sammenlignet med kvinder udsat for

vold af mere fysisk karakter, har kvinder udsat for psykisk vold ikke samme muligheder for at søge hjælp hos politiet og retssystemet til at håndtere sagen.

Ligeledes kan de manglende muligheder i forbindelse med psykisk vold ansues ud fra en betragtning om, at sådanne konflikter ikke anerkendes som noget offentlige instanser som politi og retsvæsen bør indblandes i. I relation til denne diskussion synes særligt den interviewede dommer at have gjort sig visse tanker herom, hvilke hun beskriver således:

”Nej, og det er jo også fordi der er ikke nødvendigvis en løsning i det, fordi han kommer i fængsel. Det kan måske endda trappe den op, så bliver han endnu mere sur på hende. Men forholdet til den forurettede har vi sådan set ikke her, vi skal bare behandle, altså den tiltalte skal dømmes eller frifindes og hvilken straf skal han have, hvis han dømmes. Vi må i virkeligheden give lidt op over for de forurettede. Vi prøver selvfølgelig at gøre det okay for dem at møde i retten og der er jo mulighed for, at man kan få manden ført ud, mens der afgives forklaring, hvis det er for vanskeligt at have ham siddende og så kan han følge med i et lytterum ved siden af og sådan nogle ting. Men i virkeligheden kan vi ikke gøre, situationen kan vi ikke løse. Jeg tror heller ikke, vi kan påvirke dem i virkeligheden. [...] Og nogle gange er det måske også bedst for dem, hvis de i øvrigt har forliget sig med hinanden og kommet videre på en eller anden måde, at der så ikke sker mere. Men det er jo en helt anden vurdering end vores.” (Dommer:7).

Citatet her rummer flere interessante perspektiver på håndteringen af denne type konflikter, hvad enten disse tager udgangspunkt i fysisk eller psykisk vold, men helt centralt står dommerens tanker omkring rettens begrænsede magt. Hun nævner blandt andet, hvordan hun som dommer ikke har mulighed for at ændre den situation, som disse mennesker står i og påpeger samtidig, at det er en anden vurdering end hendes som dommer. Ligeledes påpeger hun, hvordan en retssag eventuelt kan være med til at forværre konflikten mellem de to parter, hvilket også kan ses som en af grundene til, at kvinderne ikke ønsker at anmelde. På baggrund af de fremkomne fund i analysen vedrørende kvindernes overvejelser omkring ikke at anmelde den psykiske (og i visse tilfælde fysiske) vold, som de har været udsat for, kan det altså diskuteres, hvorvidt disse konflikter er egnede til en retlig håndtering og afgørelse. Dette spørgsmål

understøttes yderligere i form af de respektive juridiske begrænsninger, der er på området.

I relation til de juridiske begrænsninger i form af eksempelvis manglende bevisbyrde kan det dog diskuteres, hvorvidt dette udelukkende bør ses som et negativ element. Dette da denne ”begrænsning” omvendt kan ses som et tegn på en af styrkerne ved det danske retssystem, nemlig ønsket om at sikre retssikkerheden for både tiltalte og forurettede. Denne retssikkerhed baseres blandt andet på juridiske principper om, at den tiltalte er uskyldig til det modsatte er bevist, at tvivlen skal komme tiltalte tilgode og at tiltalte kun kan kendes skyldig, såfremt det er bevist udover enhver rimelig tvivl, at han er skyldig i de forhold, han er tiltalt for. På baggrund heraf kan der argumenteres for, at kun sager med stærke beviser vil kunne ende med en domstolsafgørelse. Således synes dette blik på problemet omkring de ofte manglende beviser i disse sager relevant at have in mente.

8. Konklusion

På baggrund af specialets respektive redegørende afsnit og ovenstående analyse samt diskussion af det empiriske materiale vil problemformuleringen i det følgende forsøges besvaret. Dette med udgangspunkt i en kort opsummering af de centrale fund, der er gjort i forbindelse med analysen, hvilke vil sættes i relation til specialets mere redegørende elementer.

8.1 Frygt eller bevidst, rationelt valg?

Et af de første fund, der er fremkommet gennem fortolkningen af det empiriske materiale og som synes at bidrage til forståelsen af, hvordan man kan forstå og forklare, hvorfor kvinder udsat for psykisk vold fravælger at politianmelde dette, er blandt andet de fastholdende faktorer. Forskellige faktorer medvirker således til, at kvinderne fastholdes i de voldelige forhold, men samtidig ses det også, hvordan visse af disse faktorer får betydning for, at kvinden ikke anmelder forholdene til politiet. Det ses således, hvordan denne fastholdelse i noget så uforståeligt og uforklarligt både har betydning under og efter det voldelige forhold. Herunder synes særligt kvindens frygt

for den voldelige partner at spille en afgørende rolle, men den manglende anmeldelse kan på den anden side også ses som et rationelt og strategisk valg i forsøget på at komme videre i livet.

Den manglende anmeldelse af volden kan dermed både tolkes som et tegn på frygt, men samtidig også anses som et bevidst valg fra kvindens side. Et bevidst valg hun træffer i forsøget på at distancere sig fra den voldelige partner og dermed også i forsøget på at distancere sig fra rollen som offer. Kvinden undlader således at anmelde for sit eget bedste og tanken om retfærdighed og straf tilsidesættes eller nedprioriteres til fordel for muligheden for at komme videre i livet. Konsekvensen heraf bliver, at retssystemets muligheder for at handle begrænses, når sagerne ikke ender i en politi-anmeldelse. Hertil siger anklageren dog direkte, at politiet får en del anmeldelser, men at de færreste ender i en retssag. Dette aspekt leder frem til næste fund, der retter fokus mod de faktorer, som medvirker til at sagerne sjældent ender for en dommer.

8.2 Juraens betydning

Som det fremgår af specialets redegørende del, nemlig afsnittet omhandlende psykisk vold i en juridisk kontekst, ses det allerede her, hvordan disse konflikter ofte har begrænsede muligheder for at kunne afgøres ved en domstol. Dette blandt andet på baggrund af, at de handlinger, som kvinden oplever som psykisk belastende, i relativt få tilfælde vil kunne henføres til en specifik paragraf i straffeloven. Dermed kan forholdene ikke defineres som kriminelle i juridisk forstand, hvilket umuliggør anklagerens muligheder for at rejse tiltale. Herudover udgør den manglende bevisbyrde en væsentligt medvirkende faktor til, at konflikterne sjældent vil have deres berettigelse i retten, da anklageren på baggrund heraf oftest vil vurdere, at der ikke er belæg for en retssag. Dette aspekt talte både anklageren og dommeren om og begge påpegede i denne forbindelse, hvordan de oftest kun ser sager omhandlende psykisk vold i de tilfælde, hvor der også har været fysiske overgreb og dermed andre forhold, som sagen kan baseres på.

Det er således tydeligt, hvordan disse sager omhandlende psykisk vold sjældent vurderes at have deres berettigelse i retten. En vurdering som anklageren blandt andet foretager på baggrund af overvejelser omkring sandsynligheden for domfældelse i den

konkrete sag. Anklageren har derfor forskellige faktorer at tage hensyn til i forbindelse med denne vurdering. Som nævnt må der blandt andet tages hensyn til, hvorvidt der rent juridisk er tale om en kriminel handling jævnfør straffelovens definitioner, ligesom førnævnte bevisførelse spiller en væsentlig rolle. Derudover synes anklagerens overvejelser dog også at indeholde en form for hensyntagen til sagens parter og herunder særligt ofrene. Afvejningen af sandsynligheden for domfældelse kontra den proces, kvinderne skal igennem, er således også en stor del af anklagerens arbejde i forbindelse med disse sager. Det er på baggrund af disse respektive elementer i konflikterne tydeligt, hvordan retssystemet stilles over for flere forskellige udfordringer i forbindelse med at skulle håndtere sager omhandlende psykisk partnervold.

På baggrund af disse overvejelser ses det endvidere, hvordan diskrepansen mellem de fortolkningsmæssige niveauer får betydning for, at disse sager sjældent ender i retten. I og med at politi og domstole er nødsaget til at arbejde ud fra straffelovens definitioner og dermed en realistisk orienteret tilgang, som sjældent korrelerer med kvindernes mere subjektive oplevelser, ses det, hvordan denne skelnen mellem niveauerne får afgørende betydning for kvinderne. Således bliver fortolkningen i disse sager afgørende for, hvorvidt de har mulighed for at ende i retten. Denne diskrepans mellem de fortolkningsmæssige niveauer i en sådan sag får endvidere betydning for, hvordan kvinderne oplever mødet med politi og retsvæsen.

Til trods for at kun en enkelt af de interviewede kvinder har politianmeldt decideret partnervold, har flere af dem dog på et eller flere tidspunkter været i kontakt med politiet. Kvindernes generelle indtryk af politiets håndtering synes at være overvejende negativt og de udtrykker sig herom med ord som skuffelse, frustration og manglende tillid. Disse oplevelser kan eventuelt forklares på baggrund af førnævnte diskrepans mellem kvindernes og politiets tilgang til sagerne, da kvinderne ikke oplever at blive mødt på den måde, de har en forventning om. Disse oplevelser udmønter sig i flere tilfælde ved, at kvinderne oplever en manglende tillid til politiet og deres håndtering af kvindernes situation. Denne manglende tillid kan her siges at få indirekte betydning for rettens mulighed for at håndtere sager om psykisk partnervold, da den manglende tillid gør, at kvinderne ikke søger hjælp hos politiet. Kvindernes oplevelse af mødet med politi og retsvæsen må derfor anses som værende overvejende negativt. Dette

hovedsageligt som følge af den manglende forståelse for deres situation, som de oplever at blive mødt af.

8.4 Begrænsede muligheder for håndtering

På baggrund af en gennemgang af blandt andet de vurderet relevante straffelovsparagraffer, de interviewede kvinders oplevelser samt dommerens og anklagerens faglige erfaringer kan det konkluderes, at rettens muligheder for at håndtere sager omhandlende psykisk partnervold er relativt begrænsede. Dette hovedsageligt på grund af juræns førnævnte mangler i form af manglende straffelovsparagraffer, der henvender sig direkte imod fænomenet og manglende beviser i denne type sager. Derudover ses kvindernes manglende incitament til at politianmelde og deltage i en eventuel retssag også som væsentlige faktorer i forbindelse med at rettens begrænsede muligheder. Dette da en politianmeldelse fra kvindens side må anses som et af de første og vigtigste trin i en sådan sag, men også kvindens lyst til at medvirke som vidne er af stor betydning, da hun ofte vil være et af de eneste vidner i netop sådanne sager. Hertil får også kvindens tillid til politiet betydning for, hvorvidt hun ønsker at søge hjælp hos politiet og konflikten dermed har en reel mulighed for at ende i retten.

Relevant i forbindelse med at vurdere rettens muligheder for håndtering af sådanne sager synes særligt dommerens førnævnte citat om, hvorvidt disse sager reelt set bør vurderes og afgøres af hende som dommer eller disse sager er bedre egnet andetsteds. Dette anses som en vanskelig afvejning af tidligere diskuterede hensyn til idealer om retfærdighed og straf samt hensynet til kvinden. Det synes således på baggrund af nuværende (manglende) lovgivning på området svært at efterleve idealet om straf til gerningsmanden, da der groft sagt ingen muligheder er for anmeldelse. En eller flere paragraffer adresseret fænomenet mere direkte synes således nødvendigt for at skabe bedre muligheder for rettens håndtering og kvindernes retsbeskyttelse. Hertil må det dog med udgangspunkt i ønsket om retssikkerhed for tiltalte stadig formodes, at der i forbindelse med disse sager vil være problemer i relation til den ofte manglende bevisbyrde. Spørgsmålet bliver herefter således, hvorvidt disse sager reelt set er egnede til retslig håndtering eller der eventuelt bør tænkes i nye alternativer i forsøget på at hjælpe kvinderne.

9. Litteraturliste

Aas, Geir (2014): ”Politiets arbeid med familievoldssaker” i Narud, Kjersti (red.): *Vold mot kvinner*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Bo, Inger Glavind (2013): *Det sker ikke for mig. Unge kvinders fortællinger om kærestevold*. 1. udgave, 1. oplag. Viborg: Dansk Psykologisk Forlag.

Christie, Nils (1978): *Som folk flest*. København: Universitetsforlaget/Christian Ejlers’ forlag.

Christie, Nils (1986): ”The Ideal Victim” i Ezzat A. Fattah (red.): *From Crime Policy to Victim Policy – Reorienting the Justice System*. London: MacMillan Press.

Dalberg-Larsen, Jørgen (1989): *Lovene og livet – En rettsociologisk grundbog*. Odense: Akademisk Forlag.

Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (2014): *Vold mod kvinder: en EU-undersøgelse*. Luxemborg: Den Europæiske Unions Publikationskontor.

Downes, David og Rock, Paul (2011): *Understanding Deviance*. 6th. edition. Oxford: Oxford University Press.

Eriksen, Ingunn (2014): ”Forlate eller forlate? Et essay om kvinners vei ut av voldelige forhold” i Narud, Kjersti (red.): *Vold mot kvinner*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Giertsen, Hedda (1997a): ”Retten i samfunnet” i Finstad, Liv og Høigård, Cecilie (red.): *Kriminologi*. Oslo: Pax Forlag A/S.

Giertsen, Hedda (1997b): ”Vold” i Finstad, Liv og Høigård, Cecilie (red.): *Kriminologi*. Oslo: Pax Forlag A/S.

Greve, Vagn, Jensen, Asbjørn, Jensen, Poul Dahl og Nielsen, Gorm Toftegaard (2008): *Kommenteret Straffelov. Speciel del. 9. udgave, 2. oplag*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Hansen, Edith og Østvand, Agnes (1999): *Med forlov – en undersøgelse af politiets praksis i hustruvoldsager. 2. udgave*.

Hauge, Ragnar (1996): *Straffens begrundelser*. Oslo: Universitetsforlaget.

Heimer, Karen og De Coster, Stacy (1999): "The Gendering of Violent Delinquency" i Cullen, Francis T. og Agnew, Robert (2011): *Criminological Theory: Past to Present*. Oxford: Oxford University Press

Helweg-Larsen, Karin, Kruse, Marie, Sørensen, Jan og Brønnum-Hansen, Henrik (2010): *Voldens pris. Samfundsmæssige omkostninger ved vold mod kvinder*. København: Statens Institut for Folkesundhed.

Helweg-Larsen, Karin (2012): *Vold i nære relationer. 2. udgave*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Holmberg, Lars (2015): "Politiet og (u)tryghed" i Kyvsgaard, Britta, Vestergaard, Jørn, Holmberg, Lars og Elholm, Thomas (2015): *Kriminalistiske pejlinger – Festskrift til Flemming Balvig*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Isdal, Per (2010): *Meningen med volden. 3. oplag*. Oslo: Kommuneforlaget AS.

Kvale, Steinar og Brinkmann, Sven (2009): *Interview – introduktion til et håndværk. 2. udgave, 4. oplag*. København: Hans Reitzels Forlag.

Kvist, Camilla (2002): *Jeg er! – Er jeg? ... En fortælling om vold og væren*. Københavns Universitet: Institut for Antropologi.

Kyvsgaard, Britta (2015): ”Jo større jo bedre?” i Kyvsgaard, Britta, Vestergaard, Jørn, Holmberg, Lars og Elholm, Thomas: *Kriminalistiske pejlinger – Festskrift til Flemming Balvig*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Larsson, Paul (1997a): ”Alternative reaksjoner og alternativ konfliktløsning” i Finstad, Liv og Høigård, Cecilie (red.): *Kriminologi*. Oslo: Pax Forlag A/S.

Larsson, Paul (1997b): ”Individualprevensjon” i Finstad, Liv og Høigård, Cecilie (red.): *Kriminologi*. Oslo: Pax Forlag A/S.

LOKK (2014): *Årsberetning 2014*.

Loseke, Donileen R. (1992): *The Battered Woman and Shelters: the social construction of wife abuse*. Albany: State University of New York Press.

Lynum, Cecilie (2014): ”Psykisk vold – den usynlige volden” i Narud, Kjersti (red.): *Vold mot kvinner*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Messerschmidt, James W. (1993): ”Masculinities and Crime” i Cullen, Francis T. og Agnew, Robert (2011): *Criminological Theory: Past to Present*. Oxford: Oxford University Press

Narud, Kjersti (2014): *Vold mot kvinner*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Nelson, Hilde Lindemann (2001): *Narrativ oprejsning. Når identiteten går i stykker*. København: Gyldendal uddannelse.

Nielsen, Beth Grothe (2006): *STRAF – hvad ellers?* København: Tiderne Skifter Forlag.

Nielsen, Gorm Toftegaard (2011): *Straffesagens gang*. 5. udgave. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Rock, Paul (2007): "Theoretical perspectives on victimisation" i Walklate, Sandra (red.): *Handbook of Victims and Victimology*. Cullompton, Devon: William Publishing.

Schneider, Elizabeth M. (2000): *Battered Women and Feminist Lawmaking*. Yale University Press.

Schömer, Eva (2013): "Feministiske retsteorier og rettsociologi" i Hammerslev, Ole og Madsen, Mikael Rask (red.): *Rettsociologi – klassiske og moderne perspektiver*. København: Hans Reitzels Forlag.

Skjørten, Kristin (1994): "Problemer ved bruk av legalstrategi mot vold og seksuelle overgrep i familien" i Christie, Nils, Greve, Vagn, Holmqvist, Lena, Thormundsson, Jónatan og Träskman, Per Ole (1994): *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*. Frederiksberg: Kandrup's Bogtrykkeri.

Skjørten, Kristin (2002): *Lov og rett mot familievold?* Oslo: Pax Forlag A/S.

Stefansen, Kari, Smette, Ingrid og Bossy, Dagmara (2014): "Angrep mot kjønnsfriheten: unge jenters erfaringer med uønsket beføling" i *Tidsskrift for kjønnsforskning*, nr. 1, 2014. Årgang 38, s. 3-19. Universitetsforlaget.

Studiehåndbog for Sociologi (2014): "Ethiske retningslinjer".

Swedberg, Richard (2012): "Theorizing in sociology and social science: turning to the context of discovery" i *Theory and Society*, Volume 41, Issue 1, pp. 1-40.

Sørbo, Marie Flem (2014): "Helsekonsekvenser av vold mot kvinner" i Narud, Kjersti (red.): *Vold mot kvinner*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Thormundsson, Jónatan (1994): "Strafbegrebet i forhold til straffens målsætning og retfærdiggjørelse" i Christie, Nils, Greve, Vagn, Holmqvist, Lena, Thormundsson, Jónatan og Träskman, Per Ole (1994): *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*. Frederiksberg: Kandrup's Bogtrykkeri.

Tierney, Kathleen J. (1982): *The Battered Women Movement and the Creation of the Wife Beating Problem*. *Social Problems*, vol. 29, no. 3, (Feb., 1982), pp. 207-220. Oxford University Press.

Vegheim, Berit (1997): "Kjønn og kriminalitet" i Finstad, Liv og Høigård, Cecilie (red.): *Kriminologi*. Oslo: Pax Forlag A/S.

Zahavi, Dan og Overgaard, Søren (2005): "Fænomenologisk sociologi – hverdagslivets subjekt" i Jacobsen, Michael Hviid og Kristiansen, Søren (red.): *Hverdagslivet – sociologier om det upåagtede*. København: Hans Reitzels Forlag.

10. Bilag

10.1 Bilag 1

Adgang til felten

Følgende er en oversigt over de krisecentre og institutioner, der blev kontaktet i forsøget på at skabe kontakt til kvinder, der har været udsat for psykisk vold. Ud af denne liste har kun tre af disse medført en egentlig kontakt, hvilket vidner om, hvor relativt svært tilgængeligt området må siges at være.

Krisecentre der er kontaktet

- Aalborg
- Frederikshavn
- Hobro
- Hjørring
- Aarhus
- Silkeborg
- Randers
- Viborg

Andre organisationer der er kontaktet

- Mødrehjælpen Aalborg
- Mødrehjælpen Århus
- Hjælp til Voldsofre
- kriseven.dk

10.2 Bilag 2

Indledende brev til kvinderne

Mit navn er Annika, jeg er 25 år gammel og jeg er kandidatstuderende ved Aalborg Universitet. I øjeblikket arbejder jeg på mit speciale, der omhandler kvinder udsat for psykisk vold og i den forbindelse har jeg brug for hjælp. Mit ønske er at tale med kvinder, der på en eller anden måde har været udsat for psykisk vold af deres (tidligere) partner. Dette kan således både være udelukkende psykisk vold, men også forhold, hvor den psykiske vold har været en medfølgende faktor i forhold til eksempelvis fysisk, økonomisk og/eller seksuel vold. Min opgave er at undersøge, hvordan dette opleves af den enkelte kvinde, samt hvorvidt den psykiske vold anmeldes til politiet eller ej og herunder også de overvejelser der ligger til grund for den beslutning. En stor del af opgaven handler også om, hvordan vi som samfund bliver bedre rustet til at hjælpe de kvinder, der udsættes for psykisk vold. Der er således ingen rigtige eller forkerte svar på de spørgsmål, jeg stiller, jeg er bare nysgerrig på, hvordan du som kvinde har oplevet hele den proces, du har været – og givetvis stadig går igennem.

Jeg forestiller mig, at der vil være tale om et enkelt interview, hvor vi mødes et sted, du er tryk ved og du bliver naturligvis sikret 100% anonymitet, hvis du vælger at sige ja til at deltage. Dog skal det siges, at jeg gerne vil optage interviewet med en diktafon, men dette er udelukkende for min egen skyld og optagelsen vil selvfølgelig ikke blive hørt af andre end mig efterfølgende.

Hvis du har yderligere spørgsmål, er du selvfølgelig mere end velkommen til at kontakte mig.

Jeg håber meget, at du har lyst og mulighed for at hjælpe mig.

De bedste hilsner

Annika

Mail: askrub10@student.aau.dk

Mobil: 30 54 11 77